

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอแนะนำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. การบริหารการศึกษา
  - 1.1 ความหมายของการบริหารและการบริหารการศึกษา
  - 1.2 กระบวนการบริหารการศึกษา
2. การบริหารโรงเรียน
  - 2.1 ความหมายของการบริหารโรงเรียน
  - 2.2 หลักการบริหารโรงเรียน
  - 2.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การบริหารงานวิชาการ
  - 3.1 ความหมายการบริหารงานวิชาการ
  - 3.2 ความสำคัญของงานวิชาการ
  - 3.3 ผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารงานวิชาการ
  - 3.4 ขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการ
4. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารการศึกษา

1. ความหมายของการบริหารและการบริหารการศึกษา

คำว่า การบริหาร (Administration) ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้

ทรงชัย วงษ์ชัยสุวรรณ (2540 : 3) กล่าวว่า การบริหารคือกระบวนการ (Process) หรือกิจกรรม (Activities) ที่ผู้จัดการ กระทำในการปฏิบัติขององค์การของเขา ซึ่งได้แก่ การวางแผน (Plan) การจัดองค์กร (Organize) การริเริ่ม (Initiate) และการควบคุม (Control)

ประพันธ์ สุริหาร (2542 : 9) ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า

1. การบริหารเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. กลุ่มบุคคลร่วมมือกันทำกิจการ
3. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน
4. โดยใช้ขบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม

จำเนียร พลหาญ (2549 : 2) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มบุคคลอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง โดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดด้วยเทคนิคต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การร่วมกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของกลุ่มบุคคล โดยใช้กระบวนการ และทรัพยากรที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารการศึกษา เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีนักวิชาการให้ความหมายของการบริหารการศึกษา ดังนี้

อุทัย ธรรมเตโช (2541 : 1) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาเป็นความพยายามที่จะจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้มีความรู้ ความเข้าใจ (Cognition) ความซาบซึ้ง เจตคติ ค่านิยม (Affection) และสามารถนำไปปฏิบัติ (Action) เพื่อให้สามารถพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542 : 1) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลาย ๆ อย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

พะยอม วงศ์สารศรี (2545 : 5) ให้ความหมายว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศิลป์และกลยุทธในการดำเนินการเพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมาย สามารถดำรงตนอยู่ในองค์กรของสังคมได้อย่างมีความสุข

จำเนียร พลหาญ (2549 : 3) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา คือ การที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาคนในสังคม โดยใช้ทรัพยากรการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพจากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อให้คนในสังคมเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สรุป การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความเป็นคนดีและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. กระบวนการบริหารการศึกษา

ลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick) และลินเนล เออร์วิก (Lynnaall Urwick) กล่าวว่า กระบวนการบริหารที่เป็นสากล มี 7 ประการ ที่เรียกว่า "POSDCORB" ประกอบด้วย

1. Planning หมายถึง การวางแผนหรือการวางโครงการอย่างกว้าง ๆ เพื่อการดำเนินการในอนาคตที่ผู้บริหารหรือคณะทำงานเห็นว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุด พร้อมวางแผนทางการปฏิบัติตลอดจนวัตถุประสงค์การทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ ล่วงหน้าก่อนลงมือปฏิบัติ
2. Organizing หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างองค์การหรือเค้าโครงการบริหาร โดยการกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์การตำแหน่งต่าง ๆ ให้ชัดเจน พร้อมกำหนดวิธีการติดต่อประสานสัมพันธ์กันในการทำงาน
3. Staffing หมายถึง การบริหารงานบุคคลของหน่วยงาน ตั้งแต่การแสวงหาคนดี มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาสมัครทำงานในองค์การ การบรรจุแต่งตั้ง การบำรุงรักษา และการให้พ้นจากงาน ซึ่งถือว่าเป็นการบริหารงานบุคคลทั้งหมดในองค์การเพื่อให้บุคคลทำงานอย่างมีความสุข
4. Directing หมายถึง การสั่งการ (Directing) หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการหรือการอำนวยความสะดวกที่เป็นบทบาทที่ผู้บริหารต้องสั่งการเพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานตามแผนที่วางไว้ อาจจะมีมอบหมายการทำงานดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากร การจูงใจภาวะผู้นำ และมนุษยสัมพันธ์
5. Coordinating หมายถึง การประสานงาน (Co-ordinating) หมายถึง การประสานงาน เป็นการสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อยต่าง ๆ ในองค์การให้เกิดความเข้าใจกันในการทำงาน เพื่อให้การทำงานในองค์การดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
6. Reporting คือ การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการดำเนินงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านบนคือผู้บังคับบัญชา และด้านล่างคือเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้เห็นความสำเร็จของการทำงาน ตลอดจนความก้าวหน้าในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

7. Budgeting หมายถึง การจัดทำงบประมาณ เช่น การเงิน การบัญชี ตลอดจนการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินด้วยความรอบคอบและรัดกุม (จำเนียร พลหาญ. 2549 : 24 ; อ้างอิงมาจาก สมศักดิ์ คงเที่ยง. 2540 : 2-3)

Enri Fayol (1841-1925) เชื่อว่า การบริหารนั้นเป็นเรื่องของทักษะ และเขาสนใจที่จะศึกษาองค์การโดยรวมและมุ่งเน้นที่กิจกรรมการจัดการ (Managerial activities) ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมห้าอย่างคือ

1. การวางแผน(Planning)
2. การจัดองค์การ(Organizing)
3. การบังคับบัญชา หรือการสั่งการ (Commanding)
4. การประสานงาน (Coordinating)
5. การควบคุม (Controlling) (เอ็ดดู โซน.คอม. 2551)

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ คือ

1. การวางแผน คือ การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อการดำเนินการในอนาคตที่ผู้บริหารหรือคณะทำงานเห็นว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุด พร้อมวางแผนทางการปฏิบัติ ตลอดจนวัตถุประสงค์การทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ ล่วงหน้าก่อนลงมือปฏิบัติ
2. การนำแผนไปปฏิบัติ คือ การปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานอย่างเป็นระบบ และมีความต่อเนื่อง
3. การตรวจสอบผลการดำเนินงาน คือ การกำกับติดตาม ผลการทำงาน เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน ตลอดจนแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการทำงาน ให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง
4. การรายงานและการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา หรือถ้าไม่มีปัญหาใด ๆ ก็ยอมรับแนวทางการปฏิบัติตามแผนงานที่ได้ผลสำเร็จ เพื่อนำไปใช้ในการทำงานครั้งต่อไป

การบริหารโรงเรียน

1. ความหมายของการบริหารโรงเรียน

โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ โดยตรงในการบริหารและจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร ความหมายของการบริหารโรงเรียน ได้มีผู้รู้ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กมล ศิริบรรณ (2539 : 5) ให้ความหมายของการบริหารโรงเรียนว่า หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ให้ได้ผลดี ส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร อย่างมีประสิทธิภาพ

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2543 : 56) ได้สรุปว่า การบริหารโรงเรียนเป็นกระบวนการบริหารที่มุ่งให้ภารกิจทางการศึกษาที่ต้องปฏิบัติบรรลุจุดหมายโดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะกำหนดให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 51) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง การบริหารงานทั้งหมดภายในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วงานด้านการเรียนการสอนทั้งหมดนับตั้งแต่เรื่องของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ซึ่งในปัจจุบันอาจจะเรียกใหม่ว่า เป็นงานด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น (รุ่ง แก้วแดง. 2544 : 52) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับงานด้านวิชาการเป็นอันดับหนึ่ง และผู้บริหารต้องอยู่ที่สถานศึกษา ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรออกนอกสถานศึกษาเพื่อจะได้มีเวลาบริหารการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่

จากความหมายของการบริหารโรงเรียน สรุปได้ว่าการบริหารโรงเรียน หมายถึง กระบวนการบริหารและการให้ความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครู-อาจารย์ และผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และได้มาตรฐาน

2. หลักการบริหารโรงเรียน

มีผู้กล่าวถึงหลักการบริหารโรงเรียนตามขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานโรงเรียน ดังนี้ คือ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้กระทรวงศึกษาธิการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา 4 ด้าน ไปยังเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ตามมาตรา 39 จึงทำให้งานบริหารการศึกษา จัดกลุ่มใหม่เป็นดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานงบประมาณ
3. การบริหารงานบุคคล
4. การบริหารทั่วไป

ผู้บริหารสถานศึกษาจากงานวิจัยของ Robert's Fish ได้สรุปงานวิจัย ในหน้าที่ครูใหญ่ไว้ 4 ประการ และภิญโญ สาคร ได้เพิ่มงานบริหารกิจการนักเรียนอีก

ประการหนึ่งจึงได้งานบริหารการศึกษาในหน้าที่ครูใหญ่ไว้ 5 ประการ
(นพพงศ์ บุญจิตราดุล. 2534 : 18) ดังนี้

1. การให้โอกาสทางการศึกษาและปรับปรุงการศึกษาในโรงเรียนหรือ
บริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียน
3. การบริหารที่เกี่ยวกับชุมชนและการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
4. การบริหารเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ธุรการ การเงิน และการให้บริการ
5. การบริหารกิจการนักเรียน

แคมป์เบล (Cambell) บริดจ์ (Bridge) และ ไนสเตรนด์ (Nystrand)

ได้จำแนกงานบริหารในความรับผิดชอบของครูใหญ่ไว้ 6 ประการ (ทิพวรรณ ยุทธโยธิน ;
อ้างใน แคมป์เบล และคณะ. 2523 : 176) ดังนี้

1. การบริหารเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. การบริหารหลักสูตรและการสอนหรือการบริหารงานวิชาการ
3. การบริหารกิจการนักเรียน
4. การบริหารงานบุคคล
5. การบริหารอาคารสถานที่
6. การบริหารงานการเงินและธุรการ

อุทัย บุญประเสริฐ (2542 : ก-ง) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียน
เป็นฐาน โดยสรุปหลักสำคัญได้ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) จะเป็นการกระจายอำนาจ
จากส่วนกลางมายังสถานศึกษา โดยมีความเชื่อว่า สถานศึกษาคือ หน่วยงานสำคัญของการ
เปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็ก
2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement)
คือการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ในการจัดการศึกษาได้มีส่วนร่วมใน
การบริหารจัดการคิดและตัดสินใจร่วมกันเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของและรับผิดชอบ
ร่วมกันในการจัดการศึกษา
3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to
People) เกิดจากกระแสความเจริญรุดหน้าของสื่อเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
อย่างรวดเร็ว จากการศึกษาการจัดการศึกษาในรูปแบบเดิมที่มาจากส่วนกลางซึ่งอาจไม่
สนองต่อความต้องการอย่างแท้จริงของชุมชนท้องถิ่นได้ การคืนอำนาจการตัดสินใจน่าจะ

เป็นแนวทางที่ตอบสนองและสอดคล้องกับการจัดการศึกษามากกว่า

4. หลักการบริหารตนเอง (Self-Managing) เป็นหลักการความเชื่อที่ว่า การบริหารงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสามารถทำได้หลายวิธี ส่วนกลางน่าจะมีหน้าที่เพียง กำหนดนโยบายและเป้าหมาย แล้วให้โรงเรียนมีวิธีการหรือระบบการจัดการบริหารด้วยตนเอง โดยขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละโรงเรียน ผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงสุดกว่าเดิม

5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) โดยหลักการที่ว่าส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายและคุมมาตรฐานแล้ว มีองค์กรอิสระทำหน้าที่ ตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐาน นโยบายของชาติจึงมีความเชื่อว่าการบริหาร โดยใช้โรงเรียน เป็นฐานน่าจะทำให้การบริหารโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 6) กล่าวไว้ถึงการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลคลว่า ประกอบไปด้วย การบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และ บริหารงานทั่วไปให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) ที่ยึดทั้งหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความ โปร่งใสและหลักความคุ้มค่า เป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์ และนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 9) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารสถานศึกษา ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะได้คำนึงถึงหลักการบริหารดังนี้

1. มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ชัดเจน ผู้บริหารต้อง เข้าใจถึงเป้าหมายของสถานศึกษาว่าเป็นไปในทิศทางใด จึงจะจัดงาน จัดคน จัดเงิน จัดวัสดุ อุปกรณ์ได้เหมาะสม

2. ต้องมีเทคนิควิธีการในการบริหารงาน การบริหารงานทุกประเภท ย่อมต้องมีเทคนิควิธีการ ขั้นตอน และกระบวนการงานที่ควรจะมีระบบ มีความรอบคอบ จึงจะทำงานให้ดำเนินไปด้วยดี

3. มีการประเมินผล เมื่อได้ดำเนินกิจการใด ควรจะมีการประเมินผลและ ติดตามผล เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงงานให้ดีขึ้น การทำงานที่ขาดการประเมินผล จะไม่ช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการบริหาร โรงเรียน สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหาร โรงเรียนประกอบด้วย 4 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งหลักการบริหาร โรงเรียนที่ดีนั้นจำเป็นที่ ผู้บริหารต้องรู้ทฤษฎีการบริหารนำทฤษฎีมาปฏิบัติและมีกลยุทธ์ในการบริหารงานให้ประสบ

ผลสำเร็จ ประกอบกับการมีภาวะผู้นำที่ดี และที่สำคัญ คือ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบจึงจะทำให้โรงเรียนมีคุณภาพ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข สอดคล้องกับความมุ่งหวังของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 1) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 38 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบกับกฎกระทรวงกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ได้กำหนด รายละเอียดให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ ตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการสรรหาและเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาไว้ ดังนี้

1. ขอบข่ายสถานศึกษา (กฎกระทรวงข้อ 1)

สถานศึกษาที่ต้องดำเนินการสรรหาและเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎกระทรวงกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ได้แก่ โรงเรียน วิทยาลัย หรือหน่วยงานทางการศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับงบประมาณจากรัฐ ยกเว้นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้และสถานศึกษาของเอกชน

2. จำนวนคณะกรรมการ (กฎกระทรวงข้อ 1 และ ข้อ 2)

2.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน

ให้มีคณะกรรมการ จำนวน 9 คน

2.2 สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียนเกินกว่า 300 คน

ขึ้นไป ให้มีคณะกรรมการจำนวน 15 คน

3. องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย

(กฎกระทรวงข้อ 2)

3.1 ประธานกรรมการ (มาจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ)

3.2 กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 1 คน

3.3 กรรมการที่เป็นผู้แทนครู จำนวน 1 คน

3.4 กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน

3.5 กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จำนวน 1 คน

3.6 กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า จำนวน 1 คน

3.7 กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กร
ศาสนาอื่นในพื้นที่

3.7.1 สถานศึกษานาขนาดเล็ก จำนวน 1 รูป หรือ 1 คน

3.7.2 สถานศึกษานาขนาดใหญ่ จำนวน 2 รูปหรือ 2 คน

หรือ 1 รูปกับ 1 คน

3.8 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

3.8.1 สถานศึกษานาขนาดเล็ก จำนวน 1 คน

3.8.2 สถานศึกษานาขนาดใหญ่ จำนวน 6 คน

3.9 ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

4. คุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1 คุณสมบัติทั่วไป ประธานกรรมการและกรรมการต้องมีคุณสมบัติ และไม่มี
มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้ (กฎกระทรวงข้อ 3)

4.1.1 มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์

4.1.2 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

4.1.3 ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

4.1.4 ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

4.1.5 ไม่เป็นคู่สัญญาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ
พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในเขตพื้นที่
การศึกษา

ในกรณีผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการ ผู้ใดมีลักษณะ
ต้องห้ามตาม 4.1.5 ต้องออกจากการเป็นบุคคลซึ่งมีลักษณะต้องห้ามหรือแสดงหลักฐานให้

เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบกิจการหรือการใด ๆ อันมีลักษณะต้องห้าม ดังกล่าวแล้วต่อ
ผู้อำนวยการสถานศึกษา ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง หากมิได้ดำเนินการดังกล่าว
ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการ (กฎกระทรวงฯ ข้อ 3)

4.2 คุณสมบัติเฉพาะ (กฎกระทรวงฯ ข้อ 4)

4.2.1 กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง

1) เป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษา
นั้น

2) ไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของสถานศึกษาหรือที่ปรึกษา
หรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น (กฎกระทรวงฯ ข้อ 4 (4.1.1))

4.2.2 กรรมการที่เป็นผู้แทนครู

ต้องเป็นครูซึ่งทำหน้าที่หลักด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริม
การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีต่าง ๆ ในสถานศึกษานั้น (กฎกระทรวงฯ ข้อ 4 (4.1.2))

4.2.3 กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน

1) เป็นสมาชิกขององค์กรของชุมชน หรือองค์กรที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มี
สมาชิกรวมตัวกันไม่น้อยกว่า 15 คน เพื่อดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน
โดยส่วนรวมอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี มีผลงานที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับรอง และมีที่ตั้งแน่นอนอยู่ในท้องที่ตำบลหรือแขวง ที่เป็น
ภูมิลำเนาของนักเรียนในสถานศึกษาหรือท้องที่ตำบลหรือแขวงที่สถานศึกษาตั้งอยู่

2) ไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของสถานศึกษา หรือที่ปรึกษา
หรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น (กฎกระทรวงฯ ข้อ 4 (4.1.3))

4.2.4 กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า

1) เป็นผู้ที่เคยศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษานั้น

2) ไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของสถานศึกษา
ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น (กฎกระทรวงฯ ข้อ 4 (4.1.4))

4.2.5 กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น
ที่ทางราชการรับรองในพื้นที่ ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ หรือผู้นับถือศาสนาที่ทางราชการรับรอง
(ศาสนาที่ทางราชการรับรอง ได้แก่ พุทธ คริสต์ อิสลาม พราหมณ์ - ฮินดู และซิกข์)

4.2.6 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

1) ไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของสถานศึกษาหรือที่ปรึกษา
หรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

2) ไม่เป็นกรรมการสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเกินกว่า 3 แห่ง
ในเวลาเดียวกัน

การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญส่วนการบริหารงานอื่น ๆ แม้จะมีความสำคัญแต่ก็เป็นเพียงส่วนส่งเสริม สนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1. ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

จากการศึกษาการให้ความหมายและความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ทำให้ทราบว่า มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายทัศนะ ผู้วิจัยขอนำเสนอ ดังนี้

กมล ชิโสภา (2540 : 82) ได้ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการว่าเป็นการบริหารกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

พิชัย เสงี่ยมจิตต์ (2542 : 3) ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ที่จะนำทรัพยากรในการบริหารมาประกอบการตามกระบวนการบริหาร ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาหรือปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน
2. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้อำนาจที่มีอยู่ในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาหรือปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

3. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง ศิลป์ในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาหรือปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุด

รุจิรี ภูสาระ และจันทราณี สงวนนาม (2545 : 56) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่า หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 2) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิด

ประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นการใช้ศาสตร์ และศิลป์ในการพัฒนาหรือปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดกับผู้เรียน

2. ความสำคัญของงานวิชาการ

มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการ ไว้ ดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 25) ได้ให้ความสำคัญในการบริหารงานวิชาการ ว่าเป็นงานหลัก มีลักษณะคล้ายส่วนที่เป็นร่างกายของคนหรือของเด็ก เป็นส่วนงานที่ใหญ่ที่สุดของระบบ เป็นงานที่เป็นหัวใจของสถานศึกษา และมีหลักสูตรเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการที่ใช้กำกับกรจัดระบบการทำงานของสถานศึกษา และใช้กำกับกระบวนการดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ตอบสนองและสนับสนุนการทำงานวิชาการของโรงเรียน คือ ให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ให้ได้คนที่ดีเป็นคนที่สมบูรณ์ งานวิชาการจึงได้กลายเป็นงานที่เป็นศูนย์กลางของสถานศึกษาครอบคลุมสถานศึกษาทั้งระบบทั้งสถานศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาใดที่งานวิชาการก้าวหน้าสถานศึกษานั้นมักจะมีชื่อเสียงเป็นที่นิยม เป็นที่ยอมรับ ผลงานที่เป็นสภาพสุดยอดทางวิชาการที่แท้จริงของสถานศึกษา คือ การเป็นสถานศึกษาที่เต็มไปด้วยบรรยากาศของการเรียนรู้ เต็มไปด้วยโอกาสในการเรียนรู้และการพัฒนาของเด็ก

พิชัย เสงี่ยมจิตต์ (2542 : 54-55) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษานั้นเป็นงานหลักของสถาบัน เพราะหน้าที่ของสถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ การจัดการศึกษาของสถาบันเป็นการวางพื้นฐานในการพัฒนาคน การที่จะได้คนที่มีคุณภาพหรือไม่อย่างไรขึ้นอยู่กับจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ งานจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ผู้อำนวยการ สถานศึกษาจะต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของงานวิชาการ เข้าใจระบบและขอบข่ายงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นงานวางแผนงานวิชาการการจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การบริหารวิชาการ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองมีการจัดระบบงาน นิเทศงาน ติดตามและพัฒนางานวิชาการ ถ้าผู้อำนวยการสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องสามารถพัฒนางานดังกล่าวให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลที่บังเกิดขึ้นจะปรากฏที่ผู้เรียน สังคม และประเทศชาติ การจัดบริหารต่าง ๆ ดังนี้ ก็คือ การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพนั่นเอง

จากความสำคัญของงานวิชาการที่กล่าวมา สรุปได้ว่า งานวิชาการนับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกคนต่างยอมรับ ทั้งนี้เพราะว่างานวิชาการเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคน หรือผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และพร้อมออกไปเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ

3. ผู้อำนวยการโรงเรียนกับการบริหารงานวิชาการ

พิชัย เสถียมจิตต์ (2542 : 6) ได้สรุปแนวคิดหลักการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้

1. การวางแผนงานวิชาการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือนโยบายที่จะทำให้งานวิชาการมีระบบ
2. การจัดโครงสร้างบริหารงานวิชาการ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรจะทำให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติ
3. การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติจะทำงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. การมีเอกภาพในจุดมุ่งหมายจะทำให้การดำเนินการสอดคล้องสัมพันธ์และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
5. การมีวินัยของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการจะสามารถทำงานดำเนินไปด้วยดี
6. บุคลากรทุกคนต้องการขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน
7. การประสานงาน ความสามัคคี ความมีมนุษยสัมพันธ์และความร่วมมือ ย่อมนำมาซึ่งความสำเร็จของหน่วยงาน
8. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการพัฒนางานเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับงานวิชาการ
9. การติดตามและประเมินผล เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนางานวิชาการ
10. การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ดังนั้นการบริหารงานวิชาการจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ ศิลป์ และเทคนิคในการบริหารงาน

กรมสามัญศึกษา (2544 : 17) ได้สรุปบทบาทในฐานะผู้บริหารโรงเรียนว่า จำเป็นต้องมีนโยบายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียน ครู และนักเรียนได้มีกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. ส่งเสริมและพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้มีหนังสือที่ทันสมัย จำนวนมาก เพียงพอ มีสื่อเทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลความรู้ต่าง ๆ มีระบบการค้นคว้าทั้งภายนอกและภายใน

2. จัดและดูแลให้มีสิ่งแวดลอมที่เป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นการเรียนรู้ ด้วยตนเองของผู้เรียน เช่น ป้ายนิเทศ สวนสมุนไพร บรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียน และในบริเวณโรงเรียนได้ดำเนินอย่างเป็นระบบต่อเนื่องสม่ำเสมอ
3. ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยใช้ประโยชน์จากพื้นที่ของโรงเรียนให้มากที่สุด เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์
4. รมรงค้ให้โรงเรียนจัดกระบวนการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เช่น ส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนให้มากที่สุด สร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่ผู้เรียน สร้างปรัชญาการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นต้น
5. จัดบริการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเพียงพอ รวมทั้งประสานงานกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้ไปใช้ในการศึกษาค้นคว้า
6. จัด และดำเนินการร่วมกันองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสไปทัศนศึกษา
7. สนับสนุนส่งเสริมให้มีการสำรวจ ทำสารสนเทศ และประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อให้ครูใช้กิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างกว้างขวาง
8. นิเทศ ติดตาม ประเมินผล การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนทุกปี โดยสรุปแล้วผู้บริหารกับงานวิชาการเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีการจัดการที่ชัดเจน ทั้งในด้านครูที่ต้องดูแลในเรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดคุณภาพแก่นักเรียนและนักเรียนจะต้องได้รับประสบการณ์ที่เพียงพอแก่การเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ อีกทั้งชุมชนให้การยอมรับในการจัดการของผู้บริหาร โดยการใช้ศักยภาพของความเป็นผู้บริหารที่มีศาสตร์และศิลป์

4. ขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการ

มีนักวิชาการได้แบ่งขอบข่ายงานวิชาการ ดังต่อไปนี้

จันทราณี สงวนนาม (2545 : 59) แบ่งวิชาการไว้เป็น 6 ด้าน คือ

- 1) หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2) การวิจัยในชั้นเรียน 3) การสอนซ่อมเสริม 4) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร 5) การนิเทศภายในสถานศึกษา 6) การประกันคุณภาพการศึกษา

กมล ภู่งประเสริฐ (2545 : 9-17) แบ่งงานวิชาการเป็น 9 ด้าน คือ 1) การบริหารหลักสูตร 2) การบริหารการเรียนการสอน 3) การบริหารการประเมินผลการเรียน 4) การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา 5) การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา 6) การบริหาร

การวิจัยและพัฒนา 7) การบริหารโครงการทางวิชาการอื่น ๆ 8) การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ 9) การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการของสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 32) ได้เสนอขอขยายการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา 12 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. ด้านการนิเทศการศึกษา
8. ด้านการแนะแนวการศึกษา
9. ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว

องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 29-51) ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจงานวิชาการ ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงฯ ออกเป็น 17 ด้าน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

2. การวางแผนงานด้านวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
6. การวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
9. การนิเทศการศึกษา
10. การแนะแนว

11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ศึกษาขอบข่ายและภารกิจงาน ตามที่กำหนดใน กฎกระทรวงฯ ตามแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ด้านการบริหารงานวิชาการ ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน 17 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 29) สังกะระหรั่วมกับขอบข่าย การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 32 – 38) กำหนดเป็นกรอบแนวคิดใหม่ จำนวน 14 ด้าน ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 14 ด้าน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 32-38) 12 ด้าน	กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 29) 17 ด้าน	กรอบที่สังเคราะห์ขึ้นใหม่ 14 ด้าน
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	1. การพัฒนาหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 32-38) 12 ด้าน	กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 29) 17 ด้าน	กรอบที่สังเคราะห์ขึ้นใหม่ 14 ด้าน
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3. การจัดการเรียนการสอน ในสถานศึกษา 5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	2. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผล การเรียน	6. การวัดผล ประเมินผล และ การดำเนินการเทียบโอนผล การเรียน	3. การวัดผลและประเมินผล การเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา	7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา	4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี	17. การพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	5. การพัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	8. การพัฒนาและส่งเสริม ให้มี แหล่งเรียนรู้	6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา	9. การนิเทศการศึกษา	7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา	10. การแนะแนว	8. การแนะแนว
9. การพัฒนาระบบการ ประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา	11. การพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา	9. การประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้าน วิชาการแก่ชุมชน	12. การส่งเสริมชุมชนให้มี ความเข้มแข็งทางวิชาการ	10. การส่งเสริมให้ชุมชน มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
11. การประสานความ ร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษา อื่น	13. การประสานความร่วมมือ ในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น	11. การประสานความ ร่วมมือพัฒนาวิชาการกับ องค์กรอื่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 32-38) 12 ด้าน	กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 29) 17 ด้าน	กรอบที่สังเคราะห์ขึ้นใหม่ 14 ด้าน
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวและหน่วยงานภายนอก
	2. การวางแผนงานด้านวิชาการ 15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา	13. การวางแผนและจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติด้านวิชาการ
	16. การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา	14. การคัดเลือกหนังสือแบบเรียน

ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร

1.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคมได้ การจัดการศึกษาที่ดีจึงควรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพชีวิตและสังคมของผู้เรียน หลักสูตรจึงจำเป็นต้องปรับปรุงหรือพัฒนาให้มีความเหมาะสมทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมอยู่เสมอ นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

สังด์ อุทรานันท์ (2537 : 30) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การพัฒนาหรือในภาษาอังกฤษว่า Development มีความหมายเด่นชัดอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกหมายถึงการทำให้ดีขึ้นหรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น และอีกลักษณะหนึ่งก็คือ เป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2537 : 29-30) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความหมาย
ได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรบางส่วนที่กำลังใช้
อยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งลักษณะนี้เป็นสิ่งที่ต้องกระทำอยู่เสมอในขณะที่กำลังใช้หลักสูตร เช่น
การปรับและขยายหลักสูตรระดับชาติ ซึ่งเป็นหลักสูตรกลางให้เป็นหลักสูตรระดับท้องถิ่น
ระดับโรงเรียน และระดับห้องเรียน รวมทั้งปรับปรุงสร้างสรรค์วัสดุหลักสูตรและวัสดุอื่น ๆ
ที่ผู้เรียนใช้ด้วยการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะนี้ไม่พบในแนวคิดพื้นฐานและรูปแบบของ
หลักสูตรเปลี่ยนไป

2. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใช้ใหม่
โดยเปลี่ยนไปจากหลักสูตรเก่าทั้งระบบ ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรโดยอาศัยพื้นฐาน
ข้อมูลต่าง ๆ ในการจัดทำหลักสูตร อันได้แก่ ข้อมูลทางด้านปรัชญา จิตวิทยา สังคม เศรษฐกิจ
การปกครอง เทคโนโลยี มีคำที่ใช้เรียกต่างกันไปบ้าง เช่น การยกร่างหลักสูตร การจัดทำ
หลักสูตร การสร้างหลักสูตร

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544 : 15) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง
การปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตร
เดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลยและรวมถึงการผลิตเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนด้วย

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตร สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง
การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วหรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ เพื่อให้
สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมาย แนวทาง วิธีการ และ
เนื้อหาสาระเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เจตคติ และพฤติกรรมตามที่กำหนด
ในจุดมุ่งหมายของการศึกษา

1.2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรมีความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ได้มีผู้เสนอ
ลำดับขั้นในการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 25-26) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตร
ในลักษณะของการสร้างหลักสูตรรายวิชาใหม่ โดยมีกระบวนการหรือขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดตั้งคณะทำงานพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 6 การกำหนดคาบเวลา

ขั้นตอนที่ 7 การกำหนดเกณฑ์วัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 8 การจัดทำเอกสารหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 9 การตรวจสอบคุณภาพและการทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 10 การเสนอขอใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 11 การนำหลักสูตรไปใช้

ขั้นตอนที่ 12 การประเมินผลหลักสูตร

ชูศรี สุวรรณโชติ (2546 : 86) ได้เสนอลำดับขั้นตอนกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสังคมและชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่มีความจำเป็นอันจะนำมาซึ่งการปรับปรุงหลักสูตร
3. สำรวจความต้องการและความจำเป็นของสังคม ชุมชน และผู้เรียน
4. กำหนดวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษาให้ตรงกับความต้องการของสังคม
5. เลือกเนื้อหาวิชาที่ต้องการนำมาให้ผู้เรียนได้ศึกษาที่ตรงกับวัตถุประสงค์
6. เลือกบุคลากรที่มีความชำนาญในเนื้อหาวิชานั้น ๆ มาร่วมจัดทำหลักสูตร
7. จัดลำดับเนื้อหาความรู้ที่ได้มาจากขั้นที่ 6
8. สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตรงกับเนื้อหาวิชานั้น ๆ และนำมาจัดทำหลักสูตร
9. กำหนดการประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ศึกษา

บุญมี เณรยอด (2546 : 7) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 5 ประการ คือ

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การเลือก การจัดการเนื้อหาและประสบการณ์
3. การนำหลักสูตรไปใช้

4. การนำเอาหลักสูตรไปใช้

5. การปรับปรุงหลักสูตร

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตร สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตร เป็นการดำเนินการกำหนดจุดหมายของหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระ การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตร และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้มีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 4) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรโรงเรียนว่า หมายถึง แผนหรือแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจัดทำโดยบุคคลหรือคณะบุคคลในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ และเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง มีชีวิตในโรงเรียน ชุมชน และสังคมอย่างมีความสุข การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนพิจารณาจากหลักสูตรแกนกลาง และกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้ โรงเรียนแต่ละแห่งสามารถพัฒนาเพิ่มเติมในส่วนที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคมและความต้องการความถนัดและความสามารถของผู้เรียน

ยรรยง ผิวอ่อน (2553 : 9) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตรโรงเรียน หมายถึง การวางแผนร่วมกันของคณะบุคคลภายใน โรงเรียนและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการะงาน การจัดการเรียนการสอนทุก ๆ ด้าน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพที่สอดคล้องกับสภาพสังคมและชุมชน โดยการวางแผนที่จัดสร้างขึ้นต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักสูตรแกนกลางและกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

จากการศึกษาความหมายของหลักสูตรโรงเรียน สรุปได้ว่า หลักสูตรโรงเรียน หมายถึง แผนหรือแนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยการดำเนินการร่วมกันของคณะบุคคลภายในโรงเรียนและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการะงาน การจัดการเรียนการสอนทุก ๆ ด้าน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพที่สอดคล้องกับสภาพสังคมและชุมชน ซึ่งแผนที่จัดสร้างขึ้นต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักสูตรแกนกลางและกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

2. ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาทางด้านการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนตามหลักสูตรและการพัฒนาครูด้านวิชาการ

สนั่น มีสัจธรรม (2540 : 198) ให้ความหมายของการนิเทศการเรียนการสอน ว่าการนิเทศการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ

กับผู้บริหารนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน โดยผ่านตัวกลางคือครูและบุคลากรทางการศึกษา

1. การนิเทศการศึกษา เป็นการช่วยเหลือแนะนำหรือปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครูให้ดีขึ้น นอกเหนือจากศึกษานิเทศก์โดยตรงแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูใหญ่ จะเป็นผู้ทำหน้าที่ได้ดีที่สุด โดยทำงานร่วมกับครู เพื่อช่วยเหลือแนะนำและช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเรียนการสอน สิ่งที่จะได้ทำกรนิเทศได้แก่

- 1.1 เกี่ยวกับแผนการสอนและการปฏิบัติตามแผน
- 1.2 เกี่ยวกับการควบคุมนักเรียนและระเบียบวินัยในห้องเรียน
- 1.3 เกี่ยวกับวิธีการสอนโดยใช้เทคนิคใด เหมาะสมหรือไม่มีการจัดกลุ่มนักเรียนอย่างไร
- 1.4 การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน เพื่อจูงใจให้เด็กเกิดการเรียนรู้เหมาะสมเพียงใด

1.5 การบันทึกและรายงานผลการเรียนมีความเหมาะสมเพียงใด

2. การฝึกอบรม เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนและการทำงานของครูให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น ปัจจุบันวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ครูมีความจำเป็นต้องแสวงหาและได้รับความรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องจัดดำเนินการให้มีการฝึกอบรมขึ้นเพราะการฝึกอบรมช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองดีขึ้น เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงานการประชุมอบรมจะช่วยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นช่วยไม่ให้คุณครูเป็นคนล้าสมัยไม่เฉื่อยชา มีความกระตือรือร้นในการทำงาน นอกจากนี้ยังเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีแก่คณะครูด้วย

สำหรับการส่งเสริมการฝึกอบรมครูให้มีสมรรถภาพในการทำงานนั้นอาจปฏิบัติได้ดังนี้

- 1. ศึกษางานไปพร้อมกับการปฏิบัติงาน
- 2. ปฐมนิเทศและประชุมชี้แจง
- 3. ให้ทำงานในฐานะผู้ช่วย
- 4. ให้ฝึกงานโดยมอบหมายให้ปฏิบัติจริง ๆ
- 5. ส่งเข้ารับการฝึกอบรมระยะสั้น
- 6. ส่งไปศึกษาต่อทั้งภายในและภายนอกประเทศ

7. ส่งไปเรียนบางวิชาในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันต่าง ๆ บางเวลา
8. มอบหมายตำแหน่งหน้าที่พิเศษให้ทำ
9. ให้การนิเทศภายใน
10. ประชุมครูก่อนเปิดภาคเรียน
11. จัดประชุม อบรม หรือสัมมนาครูหัวหน้าหมวดวิชาหรือครู

ในแต่ละสายวิชา

12. ส่งเสริมให้ครูรู้จักใช้ห้องสมุดให้เป็นประโยชน์

โสภณ โสมดี และอภินันท์ โสตะจินดา (2545 : 14 – 15) ได้กล่าวถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ว่า การจัดการเรียนรู้จะต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นแนวทางที่ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม มีความสุขในการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และจะนำไปสู่ การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตในที่สุด แต่ทั้งนี้ ครูหรือผู้สอนมิได้มีความสำคัญ น้อยลง แต่ยังมีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญ หรือประโยชน์สูงสุดที่ ผู้เรียนพึงได้รับตามสิทธิพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง พ่อแม่ และผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องช่วยเหลือกันคิด สร้างสรรค์ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อ การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ให้เขาได้รู้จักตนเอง ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้ ใช้สติปัญญา ด้านการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสังเคราะห์เป็นสาระ ความรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง รวมทั้งเกิดทักษะในการเรียนรู้ที่มีหลากหลายวิธี เช่น การค้นคว้า อภิปราย ถกเถียง ลงมือปฏิบัติจริง ทั้งคนเดียวและเป็นกลุ่มซึ่งจะก่อให้เกิด การเรียนรู้ที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ร่วมกัน ได้อย่างมีความสุข

กรมสามัญศึกษา (2545 : 15-16) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนาการเรียน การสอนไว้ดังนี้

1. จัดวางระบบการดำเนินงานด้านการเรียนการสอน ให้ครู-อาจารย์ ดำเนินการตามแนวทางที่ถูกที่ควร ติดตามดูแลให้ครู-อาจารย์ ได้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ ความรับผิดชอบให้ครบถ้วนเรียบร้อย ดำเนินการให้ครูผู้สอนทุกคนต้องมีแผนการสอน รายวิชาให้ครูทุกคนทำบันทึกการสอนรายคาบและสอนตามบันทึกการสอน มีระบบติดตาม ตรวจสอบบันทึกการสอน สมุด รบ.3-ค, รบ.3-ป, ปพ.5 มีระบบติดตามดูแลการสอนซ่อม เสริมทั้งตารางสอนและนอกตารางสอน

2. ศึกษาวิเคราะห์แผนการเรียนและนักเรียนที่เรียนตามแผนการเรียนจัด แผนการเรียนตามสภาพความเหมาะสม ความพร้อมของสถานศึกษา และให้สนองความ

ต้องการท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน แล้วจะต้องมีการติดตามศึกษาวิเคราะห์ทั้งแผนการเรียนที่จัดและนักเรียนที่เรียน เพื่อเตรียมตอบปัญหา ข้อควรแก้ไข ตรวจสอบ ความพยายามในการใช้แหล่งวิชาการและสถานประกอบการ ช่วยในการจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาสามัญและวิชาอาชีพติดตามจัดทำบัญชีแหล่งอาชีพท้องถิ่น สถานประกอบการแหล่งวิชาการ ทุกรายปี

3. รับผิดชอบศูนย์คู่มือครู เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูและควบคุมเอกสาร วิชาการต่าง ๆ ในสำนักงาน ฝ่ายวิชาการและศูนย์พัฒนาวิชาชีพครู วางระบบบริการครูผู้สอน ให้มีวัสดุอุปกรณ์ สื่อทางการศึกษาต่าง ๆ คู่มือครูที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน เอกสาร วิชาการต่าง ๆ หนังสือประกอบการเรียนการสอนของนักเรียน จัดบริการให้ไปใช้หรือยืม สื่อมาใช้จัดการเรียนการสอนในห้องเรียน จัดสวัสดิการ การให้บริการต่าง ๆ เพื่อให้ครูได้มา ทำงานเต็มเวลาเต็มความสามารถและเกิดความพึงพอใจ

4. จัดวางระบบพัฒนาการจัดการด้านการเรียนการสอนด้วยกิจกรรม การปฏิบัติให้มีการทดลอง การศึกษาค้นคว้า การสอนรูปแบบต่าง ๆ ดำเนินการพัฒนาระบบ ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน คือ ห้องสมุดรายวิชา จัดระบบ “ศูนย์สื่อสารการเรียน การสอน” ในห้องรายวิชา ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าประกวด การแข่งขัน ทั้งในสถานศึกษาและ นอกสถานศึกษาจัดระบบให้ความรู้ด้านข่าวสารวิชาชีพข้อมูลสถิติที่เป็นปัจจุบัน ให้นักเรียน ได้ศึกษาเป็นระยะโดยการจัดป้ายนิเทศ นักเรียนได้อ่าน จัดบันทึกเป็นความรู้เสริมการเรียน การสอนในห้องเรียน

5. ดำเนินการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีระบบการสร้าง ผลิตภัณฑ์คู่มือครู จัดให้มีการดำเนินงานจัดทำสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ บทเรียนสำเร็จรูป บทเรียน โปรแกรม การจัดการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาต่าง ๆ

6. จัดให้มีระบบควบคุม ติดตามดูแล การดำเนินงานด้านการเรียน การสอนและการประเมินผลการปฏิบัติงาน จัดให้มีการติดตามประเมินผลการเข้าสอนของครู การปฏิบัติงานของครูด้วยข้อมูลสถิติ การเข้าสอนรายวัน เก็บข้อมูลสถิติรายวัน รวบรวม ในรอบสัปดาห์และติดตามผลดำเนินการประเมินผล การปฏิบัติงานตามแบบประเมินผล ของสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง มีการดำเนินการวิเคราะห์ข้อสอบ วิเคราะห์ ผลการสอบ

7. จัดระบบพัฒนาครูผู้สอน เพื่อส่งเสริมความรู้และความก้าวหน้า จัดประชุมนิเทศและนิเทศภายในการปฏิบัติงานวิชาการ จัดประชุมปฏิบัติการก่อนเปิดภาคเรียน โดยใช้วิทยากรทั้งภายในและภายนอก ให้คณะครูได้เรียนรู้ได้ประชุมปฏิบัติการ โดยการทำงาน

วางแผนการสอนร่วมกัน จัดทำบันทึกการสอนร่วมกัน จัดทำสื่อการสอน จัดให้คณะครูไปศึกษาดูงาน ไปทัศนศึกษา ส่งคณะครู-อาจารย์ไปเข้าประชุมสัมมนาเข้าฝึกอบรมหรือไปศึกษาค้นคว้าต่อ จัดทำเอกสารวิชาการ เอกสารส่งเสริมความรู้และแนวปฏิบัติ เอกสารประกอบการเรียนการสอนรายวิชาของครูผู้สอนและติดตามประสานประโยชน์ให้คำปรึกษา ช่วยแก้ปัญหาให้ครู-อาจารย์ นิสิต นักศึกษาฝึกสอน ตลอดจนให้สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้ถูกต้องครบถ้วนด้วยความราบรื่นเรียบร้อย

การปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารการศึกษาหรือบริหารโรงเรียน เพราะในปัจจุบันโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีทั้งวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ เกิดขึ้น ในด้านการศึกษาที่เช่นเดียวกัน เช่น หลักสูตร เนื้อหา วิธีการสอนและเทคโนโลยีใหม่ๆ ทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนาสิ่งเหล่านี้ให้ทันกับวิทยาการที่ก้าวหน้า สถานศึกษาใดที่ดั่งขึ้นมาแล้วไม่ค่อยปรับปรุงเกี่ยวกับการเรียนการสอนเลย โรงเรียนหรือสถานศึกษาแห่งนั้นย่อมต้องล้าสมัยเพราะวิทยาการต่าง ๆ ได้ก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้งดังกล่าวแล้วผู้บริหารในฐานะผู้รับผิดชอบในโรงเรียนจึงต้องพิจารณาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหา วิธีสอนหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนผู้บริหารจะต้องติดตามดูอย่างใกล้ชิด และให้คำแนะนำหรือวิธีการปรับปรุงให้ดีขึ้น

กรมวิชาการ (2546 : 17) ได้ให้ความหมายของกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า (Learning Process) หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน หรือการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่แต่ละบุคคลใช้เพื่อช่วยให้ตนเองเกิดการเรียนรู้ โดยผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้จะตกแก่ผู้เรียนและโดยผู้เรียนเท่านั้น

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สรุปได้ว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นการปฏิบัติงานทางด้านวิชาการที่สำคัญอย่างหนึ่ง เฉพาะสภาพสังคมความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และสถานการณ์รอบ ๆ ตัว เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะการณ์ของโลกตลอดเวลา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาและส่งเสริมงานด้านวิชาการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

3. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน

การวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการต่อเนื่องของกระบวนการเรียนการสอนซึ่งมีการประสานสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก และมีความสำคัญต่อการวัดผลการศึกษา ทำให้ทราบถึงพัฒนาการของผู้เรียนว่าเป็นอย่างไร มีจุดบกพร่องตรงไหน

มากนักน้อยเพียงใด รวมทั้งตัวผู้สอนด้วย เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ตีมีประสิทธิภาพมากขึ้น นักวิชาการและนักการศึกษาให้ความหมายไว้ดังนี้

สมบุรณ์ ต้นยะ (2545 : 10 – 11) กล่าวว่า การวัดผลการศึกษา (Educational Measurement) หมายถึง กระบวนการในการกำหนดหรือหาจำนวน ปริมาณ อันดับหรือรายละเอียดของคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมความสามารถของบุคคล โดยใช้เครื่องมือเป็นหลักในการวัดกระบวนการดังกล่าวจะทำให้ได้ตัวเลขหรือข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ที่ชี้แทนจำนวน และลักษณะที่เกิดขึ้น จากความหมายนี้แสดงว่า การวัดผลการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีขั้นตอนเป็นระเบียบแบบแผน มีเครื่องมือ มีผลการวัดเป็นตัวเลขหรือ เป็นรายละเอียดที่จะนำไปใช้บรรยายบอกจำนวนหรือระดับของสิ่งที่ถูกวัด

กัจจวาล เทียนกัณฑ์เทศน์ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงการวัดผลว่า หมายถึง กระบวนการบอกปริมาณหรือคุณภาพสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ใด ๆ ที่ตกลงกันไว้แล้ว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่จะวัดและวัตถุประสงค์ของการวัด

จากความหมายของการวัดผล สามารถสรุปได้ว่าการวัดผลเป็นกระบวนการบอกคุณลักษณะของสิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ออกมาเป็นตัวเลขเชิงปริมาณ ดำเนินการอย่างมีระเบียบแบบแผน มีเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดผล เพื่อนำตัวเลขเชิงปริมาณที่ได้ไปใช้ในการบรรยายต่อไป

โดยทั่วไปมักจะแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้ (กรมวิชาการ, 2540 : 108)

1. การประเมินผลก่อนเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบความรู้พื้นฐานและเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน ถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญที่ครูต้องประเมินก่อนเรียนเพื่อดูว่านักเรียนส่วนมากมีความรู้พื้นฐานหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมก่อนการเรียนอย่างไร เพียงใดพร้อมที่จะเรียนต่อไปได้หรือไม่ เพราะนักเรียนย่อมมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน ถ้านักเรียนมีความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอ ครูควรสอนเพิ่มเติมก่อนการเรียนเรื่องนั้น ๆ

2. การประเมินผลระหว่างเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงแก้ไขการเรียน เป็นการประเมินผลที่ใช้ระยะเวลายาวนานตลอดภาคเรียนและมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะการประเมินผลในระบบอิงเกณฑ์วิธีนี้ ต้องประเมินผลหลังการสอนจบแต่ละบทเรียน หรืออาจจะประเมินผลสอดแทรกไปกับการเรียนการสอน เรียกว่า การประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) โดยยึดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในแต่ละบทเรียนเป็นหลัก เพื่อค้นหาข้อบกพร่องหรือปรับปรุงซ่อมเสริมให้กับนักเรียน นอกจากนี้ก็นำผลการวัดไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินผลการเรียนปลายภาคเรียนด้วย

3. ประเมินผลหลังเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินผลการเรียน ครูผู้สอนต้องประเมินผลให้ครอบคลุมทุกเนื้อหาและทุกจุดประสงค์ อาจทำเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญ ๆ หรือพฤติกรรมที่นักเรียนพึงมีเมื่อสิ้นภาคเรียนแล้วหรือจุดประสงค์ปลายทางที่เป็นตัวแทนของจุดประสงค์ทั้งหมดมาประเมิน เพื่อจะดูผลการเรียน โดยสรุปว่าเป็นอย่างไร หรือนักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด เรียกว่า การประเมินผลรวม (Summative Evaluation)

สมนึก ภัททิยธนี (2541 : 3) กล่าวว่า การประเมินผลทางการศึกษา หมายถึง การตัดสินหรือวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดผลโดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง

สมบูรณ์ ดันยะ (2545 : 11) ได้กล่าวเพิ่มอีกว่าการประเมินผลทางการศึกษา โดยทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ผลการวัด (Measurement) ทำให้ทราบสภาพความจริงของสิ่งที่จะประเมินว่ามีปริมาณเท่าไร มีคุณสมบัติอย่างไร เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพิจารณา
2. เกณฑ์การพิจารณา (Criteria) ในการที่จะตัดสินหรือสรุปว่าสิ่งใดดีแล้วใช้ได้หรือไม่นั้น จะต้องมีเกณฑ์หรือมาตรฐานสำหรับใช้เปรียบเทียบกับสิ่งที่ได้จากการวัด
3. การตัดสินใจ (Decision) เป็นการชี้ขาดหรือสรุปผลการเปรียบเทียบระหว่างผลการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่าสอดคล้องกันหรือไม่ ทั้งนี้ การตัดสินใจที่ดีต้องอาศัยการใช้วิจารณญาณ พิจารณาอย่างถี่ถ้วน ทุกแง่มุมและการกระทำอย่างยุติธรรม โดยอาศัยสภาพและความเหมาะสมต่าง ๆ ประกอบ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการคือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงการพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้แบ่งออกได้ 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่นการซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงการ การประเมินชิ้นงาน / ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การให้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน

การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนา ปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเองด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

2. การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการตรวจสอบผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี / รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและเป็นการประเมินเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีสิ่งที่จะต้องพัฒนาในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติและระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามแนวการประกันคุณภาพการศึกษาและรายงานการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน

3. การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการโดยประเมินคุณภาพผู้เรียนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานที่จัดทำและดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือ กับหน่วยงานต้นสังกัด และหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4. การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดให้

ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมิน ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบาย

จากความหมายและองค์ประกอบของการประเมินผลทางการศึกษา พอสรุปได้ว่าการประเมินผลทางการศึกษา หมายถึง การตัดสินสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดผลการศึกษา โดยอาศัยเกณฑ์เข้าช่วยในการตัดสินนั้น ๆ การตัดสินว่าสิ่งใดดีหรือไม่ อย่างไรนั้นต้องพิจารณาทุกด้าน จึงจะทำให้การประเมินผลทางการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การประเมินผลที่จะทำให้รู้ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงก็คือ การประเมินตามสภาพจริง

4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

บัญชา อึ้งสกุล (2541 : 59-60) ได้กล่าวว่า การนำผลการวิจัยไปใช้ปฏิบัติ มีผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาของชาติได้นั้น จำเป็นที่หน่วยงานทุกหน่วยงานได้มีการส่งเสริมให้มีการนำผลการวิจัยไปใช้ โดยให้มีการกระทำควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานทางการศึกษา เพื่อนำข้อค้นพบจากผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาหรือแก้ปัญหาทางการศึกษาที่กำลังประสบอยู่ ซึ่งผู้บริหารทุกระดับต้องมีการสร้างบรรยากาศที่เกื้อกูลต่อการวิจัยทางการศึกษา จนกระทั่งเกิดเป็นแนวทางปฏิบัติที่นำไปสู่พัฒนาการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตรยิ่งขึ้น ได้แก่

1. ทุก ๆ หน่วยงานการศึกษาจะต้องมีนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจนต่อการกำหนดบทบาทและหน้าที่ในการนำเทคนิคการวิจัยนำหน้าการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแท้จริง
2. หน่วยงานต้นสังกัดที่มีโรงเรียนอยู่ในความควบคุมจะต้องกำหนดเป็นนโยบายหลักที่ชัดเจนว่าการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนบนพื้นฐานของผลการวิจัยเป็นหน้าที่ของบริหารจะต้องปฏิบัติตามภาระหน้าที่ที่ละเลยไม่ได้
3. ผู้บริหารในหน่วยงานทางการศึกษาจะต้องเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งเสริมและช่วยให้ครูเกิดความต้องการในการสร้างสรรค์ผลงาน ทั้งเพื่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงาน
4. การเน้นให้ทุก ๆ หน่วยงานทางการศึกษาตั้งแต่ระดับผู้บริหารตลอดจนถึงระดับผู้ปฏิบัติได้ตระหนักถึงความสำคัญของการทำวิจัยกับการพัฒนาการเรียนการสอน

โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษาจะต้องมีครูผู้นำทางการวิจัยในทุก ๆ สถาบันการศึกษา

5. การให้มีการอบรม ประชุม สัมมนาให้ความรู้ความเข้าใจกับครูอาจารย์ ผู้สอนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งชี้แนะแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยกระบวนการของการวิจัยให้ไปในทิศทางที่ถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่น

6. การให้ความสำคัญต่อครูในสถาบันการศึกษาที่ได้ผลิตผลงานการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่รัฐมอบให้ โดยการเผยแพร่เกียรติคุณของครูผู้ทำการวิจัย การคัดเลือกผลการวิจัยที่ดีเด่นทั้งในระดับจังหวัด เขตการศึกษา และประเทศ

7. การให้มีการปลูกฝังจริยธรรม และจรรยาบรรณของนักวิจัยในท้องถิ่น เพื่อสร้างความรักและศรัทธาต่อการพัฒนาการวิจัย

8. การจัดให้มีชมรมครูผู้ทำวิจัยและนักวิจัยในแต่ละจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ประสานกิจกรรมการวิจัยกับการพัฒนาการเรียนการสอนในท้องถิ่น

9. การจัดทำเอกสารเป้าหมายของการดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายการวิจัย ชี้แจงให้ผู้อยู่ในเครือข่ายการวิจัยทุกระดับทราบเพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจในการทำงานวิจัย

10. การสร้างระบบการประสานงานของเครือข่ายการวิจัยที่ชัดเจน โดยพิจารณาถึงปัญหาอุปสรรคและความต้องการทั้งในระดับปฏิบัติ และระดับบริหารในแต่ละหน่วยงานการศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

วัลตถ กัณฑ์พร (2541 : 55) ได้กล่าวว่า ถ้าเราจะส่งเสริมหรือริเริ่มให้มีการวิจัยในสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีบทบาทสำคัญทั้งในการริเริ่ม และดำเนินการ คือ ส่งเสริมให้บุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนางานที่ตนเองรับผิดชอบ และนำผลการวิจัยไปใช้จริง หรือไม่ก็พยายามศึกษาผลงานวิจัยที่เขาทำอยู่แล้ว และนำมาใช้ในงานของตนเพื่อให้การส่งเสริมประสบความสำเร็จ ผู้บริหารควรกระตุ้น ชี้นำ หาทางเพิ่มเติมความรู้ความสามารถ ด้านการวิจัยให้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ติดตาม แสดงความสนใจ ตลอดจนรับทราบผลการวิจัย หรือผลการศึกษางานวิจัยของเขา นอกจากนี้ผู้บริหารเองควรฝึกให้เป็นคนที่ตัดสินใจโดยใช้ข้อมูล หรือหลักฐานที่ชัดเจน ไม่ใช่แค่ความคิดเห็นของคนแต่ผู้เดียวลงมือทำวิจัย หรือริเริ่มให้มีการวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนางาน หรือสถานศึกษา ซึ่งหมายถึงภาพรวมงานเชิงบริหาร หรืองานอื่น ๆ ที่ผู้บริหารต้องดูแล ในการทำวิจัยนั้นอาจลงมือทำเองในฐานะผู้วิจัย หรือแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นวิจัยโดยผู้บริหารเป็นผู้ร่วมคิดและตัดสินใจ คณะทำงานเป็นผู้ลงมือทำ แต่ผู้บริหารต้องรับรู้ผลวิจัยและเป็นผู้นำผลวิจัยนั้นไปใช้ทั้งโดยตรงหรือส่งต่อให้ ผู้ร่วมงานใช้

ยุทธนา ปฐมวราชาติ (2544 : 59) ได้กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) เป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของครูที่ต้องจัดทำควบคู่กับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ที่ครูต้องใช้บูรณาการความรู้ ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ ในการคิดค้นวิธีสอน สื่อ หรือนวัตกรรมต่าง ๆ ผสมผสานกับแนวคิดพื้นฐานของการวิจัยในการประยุกต์ใช้เพื่อการวางแผนและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

กมล ภูประเสริฐ (2545 : 19) ได้กำหนดแนวปฏิบัติในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารการจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา
2. ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มสาระการเรียนรู้
3. ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สรุปได้ว่าการส่งเสริมการวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในปัจจุบัน เพราะการเตรียมการจัดการเรียนการสอนนั้นต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง ทั้งสภาพนักเรียนและวิธีการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้จำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์ วิจัย ในการพัฒนากระบวนการต่าง ๆ

5. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

ได้มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการสอนไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2539 ข : 25) กล่าวถึง การส่งเสริมพัฒนาสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาฯ และวัฒนธรรมเขตการศึกษาและกรมต้นสังกัด มีหน้าที่พัฒนาสื่อการเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือสำหรับนักเรียน จัดทำสื่อ อุปกรณ์ ทุกกลุ่มประสบการณ์และทุกรายวิชา เพื่อเสริมประสบการณ์ทุกระดับชั้นให้สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจและสังคมในแต่ละท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 12) กำหนดว่าสื่อที่ดีและเหมาะสมแก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวผู้เรียนของจริง สถานการณ์จริง รองลงไปคือ ภาพ หรือสถานการณ์จำลอง สื่อการเรียนการสอน

อาจเป็นสื่อที่ช่วยจูงใจให้นักเรียนสนใจบทเรียนหรือทำให้เรียนรู้บทเรียนง่ายขึ้น ช่วยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ สิ่งสำคัญที่ควรคำนึง คือ การใช้สื่อที่สอดคล้องเหมาะสมตามสภาพห้องเรียน

ขวัญเรือน แสงบบาล (2541 : 175) กล่าวว่าสื่อการสอนมีความสำคัญ คือ

1. กระตุ้นความสนใจของนักเรียนต่อเรื่องที่จะเรียน
2. ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
3. ช่วยให้ประสบการณ์เป็นรูปธรรมแก่นักเรียน
4. ช่วยให้ผู้เรียนรู้ได้เร็ว
5. ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดี
6. ช่วยสร้างสถานการณ์ที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายทางการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทย มีผลบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมานั้น ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้หลายประการ ส่วนเกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีคลื่นความถี่ทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคมและการสื่อสารในรูปแบบอื่นเพื่อให้ประโยชน์ทางการศึกษา ทั้งยังส่งเสริมสนับสนุนให้มีการผลิตสื่อทุกประเภท พัฒนานวัตกรรมทั้งด้านผู้ผลิต ผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาฉบับนี้ได้ให้ความสำคัญต่อสื่อเพื่อการเรียนรู้เป็นอย่างมากทั้งสื่อที่เป็นสื่อทั่วไปและสื่อที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงเป็นภาระหน้าที่ของสถานศึกษาของครู อาจารย์ที่จะต้องจัดหาไว้ให้แก่ผู้เรียน

บทบาทของสื่อการเรียนการสอน

1. เป็นเครื่องมือที่จำเป็นในกระบวนการเรียนการสอนในสภาพของการเรียนการสอนปัจจุบันนี้ มีแนวคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนได้เกิดขึ้น เช่น เป้าหมายการเรียนการสอนเปลี่ยนจากการสอนของครูเป็นการเรียนของนักเรียน การเรียนรู้มีหลายวิธีการ มีการใช้สื่อการเรียนการสอนหลาย ๆ อย่างเพื่อให้เหมาะสมกับความเป็นปัจเจกบุคคลของนักเรียน การใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นไปเพื่อ จุดประสงค์ของการเรียนรายบุคคลมากกว่าจะเป็นกลุ่ม และการเรียนการสอนเริ่มมีระบบมากขึ้น มีการใช้แผนการสอนอย่างเป็นระบบ ครูผู้สอนจะต้องรู้จักวางแผนการเรียนการสอนของตนเอง นั่นคือครูจะต้องรู้จัก

กระบวนการวางแผนการเรียนการสอนด้วย และในกระบวนการวางแผนการเรียนการสอนนั้น การพิจารณาใช้สื่อการเรียนการสอนก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ จะเห็นได้ว่าแม้แนวคิดใหม่ ๆ จะเกิดขึ้น แต่สื่อการเรียนการสอนก็ยังคงความสำคัญอยู่มากและจะทวีความสำคัญยิ่งขึ้น ๆ เพราะบทบาทของครูเปลี่ยนไปจากผู้ให้ความรู้เป็นผู้แนะนำความรู้จากสื่อการเรียนการสอน ชนิดต่าง ๆ สื่อการเรียนการสอนกลายเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้สำหรับกระบวนการเรียน การสอน เป็นเครื่องมือจำเป็นที่ต้องใช้เพื่อให้การเรียน การสอนดำเนินไปราบรื่นได้ผล อีกทั้ง ในปัจจุบันสื่อการเรียนการสอนก็มีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ครูพูดหรืออธิบาย (ซึ่งถือเป็นสื่อการเรียนชนิดหนึ่ง) หนังสือเรียน สื่อที่เรียนด้วยตนเอง หนังสือเสริม ประสพการณ์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ตลอดจนสื่อโสตทัศน ซึ่งได้แก่ เทป วีดีโอ สไลด์ ภาพยนตร์ เป็นต้น

2. มีหลายรูปแบบในการเรียนการสอนนั้นครูผู้สอนจะต้องกำหนดจุดประสงค์ การเรียนการสอน ซึ่งก็แน่นอนว่าจะต้องมีความกว้างขวาง หลากหลาย หลายข้อ หลาย ประการ ให้ทั้งรู้จักจำ คิดเป็นและทำเป็นด้วย การที่นักเรียนจะบรรลุจุดประสงค์หลาย ๆ อย่างได้นั้นครูจะใช้วิธีบอกหรืออธิบายอย่างเดียว หรืออ่านจากหนังสือเรียนอย่างเดียว นักเรียน คงจะไม่บรรลุจุดประสงค์ นั่นคือเกิดความจำเป็นที่จะต้องมีสื่อการเรียนที่หลากหลายรูปแบบ ซึ่งมีความเหมาะสมกับนักเรียนและมีระบบสร้างหรือการพัฒนาตามกระบวนการสร้าง พัฒนา สื่อการเรียนการสอนนั่นเอง

แนวทางการปฏิบัติ

1. ศึกษา วิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยี เพื่อการจัด การเรียน การสอน และการบริหารงานวิชาการ
2. ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน
3. จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเรียนการสอน และการพัฒนา งานด้าน วิชาการ
4. ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและ การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น
5. การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา สรุปได้ว่า สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะช่วยให้

นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการศึกษาค้นคว้า พัฒนา และ นำสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน ที่ควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง

6. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ มุมหนังสือหรือ ป้ายประกาศห้องสมุด ซึ่งถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ และมีผู้ให้ความหมายและกำหนด กิจกรรมของห้องสมุดไว้ ดังนี้

อาคม จันทสุนทร และคนอื่น ๆ (2538 : 18) กล่าวว่า ห้องสมุดเป็นแหล่ง วิชาการเป็นที่รวบรวมหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ใช้ ค้นคว้าเพิ่มเติม

สนอง เจริญมาก (2539 : 12-25) กล่าวว่า ห้องสมุด หมายถึง ห้องสมุดของ สถาบันการศึกษาทุกระดับมีเพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย ของ การศึกษา โดยใช้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลาง

เฉลียว พันธุ์สีดา (2539 : 13-14) ว่าบทบาทห้องสมุดในการพัฒนาการศึกษา อย่างต่อเนื่องมีดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน การจัดการศึกษา

ทุกระดับมีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญสรุปได้ว่า

1.1 ระดับอนุบาล เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก

1.2 ระดับประถมศึกษา มุ่งพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้มีความพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

1.3 ระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา เพื่อเตรียมคนเข้าสู่อุดมศึกษา และสร้างนักวิชาชีพระดับกลางให้แก่ประเทศชาติ

1.4 ระดับอุดมศึกษา เพื่อสร้างนักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูง

2. ด้านส่งเสริมการเรียนการสอนตลอดชีวิต เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ พื้นฐานที่สำคัญในสาขาวิชาต่าง ๆ และรู้วิธีศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้หลากหลาย ให้กว้างขวางและลึกซึ้งด้วยตนเองต่อไป

3. ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และการศึกษาค้นคว้าเป็นสิ่งจำเป็นและ สำคัญที่สุดสำหรับการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน การอ่านจึงเป็นพื้นฐานสำคัญ ที่นำไปสู่ความรู้ทั้งหมด

ฝ่ายบริการทางการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดมหาสารคาม (2545 : 4 – 8) ได้กล่าวถึงแหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้ แหล่งเรียนรู้ หมายถึง
แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้ วิทยากร ภูมิปัญญาชาวบ้านและประสบการณ์
อื่นๆ ที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4
มาตรา 22 – 23 และหมวด 9 มาตรา 63 – 64 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา
กระบวนการเรียนรู้ และเทคโนโลยีการศึกษาที่เน้นบทบาท และความสำคัญของแหล่งเรียนรู้
จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ สรุปได้ว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
เป็นสิ่งที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ห้องสมุดเป็นศูนย์กลางแหล่งวิทยากร เอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับ
กับการเรียนการสอน ซึ่งมีการบริการเป็นการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุด
หรือผู้รับบริการ โดยมีบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบ

7. ด้านการนิเทศการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการนิเทศติดตามผลในสถานศึกษา ผู้บริหารเลือกใช้วิธี
การนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่ง การนิเทศภายในโรงเรียน ได้มีผู้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

สนอง เครือมาก (2539 : 122) กล่าวถึง ความสำคัญและความจำเป็นใน
การนิเทศภายในว่าเป็นการร่วมมือของบุคลากรภายในโรงเรียน ในการที่จะปรับปรุงแก้ไข
หรือพัฒนาการเรียนการสอนของครูเพื่อให้มีคุณภาพที่มีความสำคัญและความจำเป็นดังนี้

1. เป็นการช่วยให้ครูปรับปรุง หรือพัฒนาวิธีสอนให้มีคุณภาพอันจะ
ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

2. ช่วยให้คุณมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน

3. เป็นการช่วยให้ครูร่วมมือกันทำงานด้วยความเต็มใจ

กรมวิชาการ (2540 : 1) กล่าวว่า การนิเทศก่อให้เกิดการพัฒนาคนเพื่อพัฒนา
งาน โดยการเรียนรู้ได้จากการปฏิบัติงานในภาวะปกติของตนเอง ประเมินตนเองและพัฒนา
ผลงานมีคุณภาพสูงขึ้นอยู่เสมอด้วยตนเอง

กรมวิชาการ (2541 : 192) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการนิเทศไว้ 3 ประการ
คือ

1. เพื่อพัฒนาคน การนิเทศการศึกษาเป็นการแนะนำช่วยเหลือให้คน
ในองค์กรนั้น ๆ มีความรู้ความสามารถในการทำงานมากขึ้น

2. เพื่อพัฒนางาน การนิเทศการศึกษาเป็นการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ
สร้างสรรค์วิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. เพื่อประสานสัมพันธ์ การนิเทศการศึกษาเป็นการสร้างความเข้าใจในการทำงานรวมทั้งความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนและสังคม

กรมวิชาการ (2541 : 87) กล่าวว่า การนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูและบุคลากรทุกฝ่ายจะร่วมมือกันในการพัฒนาตนเองตามศักยภาพนั้น ซึ่งชมกับความสำเร็จของตนส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน หัวใจของการนิเทศภายในนั้นคือการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ที่ทันสมัย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 ก : 135) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในไว้ดังนี้ การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของผู้ที่อยู่โรงเรียนตั้งแต่ผู้บริหารลงไปในพื้นที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้น เป็นการเพิ่มพลังการปฏิบัติงานของครู รวมทั้งครูมีความก้าวหน้าในอาชีพและผลขั้นสุดท้าย คือ การศึกษาของเด็กก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 ก : 7) ได้กำหนดไว้ว่าการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาครูเป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศได้กระตุ้น ชี้แนะ ทำทนาย ใน 3 ระดับ คือ การร่วมคิด การร่วมทำ การสนับสนุน ข้อมูล เพื่อให้ครูพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้สูงขึ้นอยู่เสมอตามความต้องการที่แท้จริงของการพัฒนา ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการนิเทศภายในเป็นกลยุทธ์สำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 ก : 52-53) กล่าวว่า หลักการนิเทศภายในมีหลักเกณฑ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จดังนี้

1. การนิเทศภายใน โรงเรียนจะต้องดำเนินไปอย่างมีระบบและต่อเนื่องตามขั้นตอนการนิเทศ

2. บุคลากรที่เป็นหลักสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาระบบนิเทศภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการโดยเปิด โอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

3. การนิเทศภายใน โรงเรียนจะต้องสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาครูของโรงเรียนและสอดคล้องกับระดับพัฒนาการของครู

4. เป้าหมายสำคัญในการนิเทศ ส่งเสริมพัฒนาครูเพื่อให้เป็นครูระดับมืออาชีพ

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการนิเทศภายใน สรุปได้ว่า งานนิเทศภายในมีประโยชน์ คือ ทำให้ครูสามารถดำเนินการสอนได้อย่างตรงเป้าหมายและกระตุ้นให้เกิด

การเคลื่อนไหวทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและกระทบต่อการเรียนการสอนได้อย่างรวดเร็ว บุคลากรมองเห็นความสำคัญและปฏิบัติงานได้โดยเน้นที่คุณภาพของนักเรียนเป็นหลัก

8. ด้านการแนะแนว

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของการแนะแนว ดังนี้

ลักษณะ สิริวัฒน์ (2543 : 349) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เขาสามารถนำตนเองได้ เป็นต้นว่า ตัดสินใจได้ว่าจะศึกษาด้านใดประกอบอาชีพหรือแก้ปัญหาอย่างไร และสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ได้พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดในทุกด้าน

เกษม วัฒนชัย (2544 : 1 – 2) กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนวซึ่งเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมในด้านการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป ได้รู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง รู้จักเป้าหมายของชีวิต สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข เพื่อนำสู่คุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป ดังนั้นการแนะแนวจึงมี บทบาทสำคัญในการสร้างคน สร้างงาน และสร้างชาติ กล่าวคือ สร้างคน ให้คนรู้จัก และเข้าใจตนเอง สร้างงาน คือ ให้คนรู้ ความถนัด ความสนใจ และบุคลิกภาพของตน และข้อมูลอาชีพ ตลอดจนสามารถสัมพันธ์ตนเองกับอาชีพได้อย่างถูกต้อง มีการฝึกงานอาชีพหรือมีประสบการณ์ในงาน มีคุณลักษณะพื้นฐานที่จะเป็นในการประกอบอาชีพประสบความสำเร็จ สร้างชาติ คือ ให้คนมีความรู้ทางวิชาการ (ทฤษฎี) มีทักษะทางวิชาการ มีคุณธรรม จริยธรรม เอื้ออาทร สมานฉันท์และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม

กรมวิชาการ (2544 : 5-6) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา ความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบ และ พัฒนาศักยภาพของตน สร้างเสริมทักษะชีวิตวุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ทางเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษา ในด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

จากความหมายของการแนะแนวดังกล่าว สรุปได้ว่า เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเอง เรียนรู้ที่จะเข้าใจสภาพแวดล้อม รู้จักวิธีการที่จะเผชิญกับปัญหา ตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง สามารถวางแผนการดำเนินชีวิต ในอนาคตของตนเองได้อย่างถูกต้องและปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างดี ประสบความสำเร็จ

ในการดำเนินชีวิต กระบวนการแนะแนวนี้จัดขึ้น โดยกลุ่มบุคคลที่ผ่านการฝึกฝนมาแล้วอย่างดี ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้จะทำหน้าที่ช่วยเหลือและส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการไปทุก ๆ ด้าน และสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2543 : 9–10) กล่าวถึงปรัชญาสำคัญของการแนะแนว กำหนดไว้ดังนี้

1. มนุษย์มีความแตกต่างกันทั้งบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย เจตคติ ความรู้สึกสภาวะของจิตและอารมณ์ ความสนใจ ความสามารถ ความถนัด และสติปัญญา
  2. พฤติกรรมของมนุษย์ย่อมมีสาเหตุมีรูปแบบที่แตกต่างกันและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งอาจจะเปลี่ยนไปในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้
  3. มนุษย์ทุกคนย่อมมีปัญหา มีความคับข้องใจ และต้องการได้รับการช่วยเหลือยิ่งเป็นเด็กเพียงใดก็ต้องการความช่วยเหลือมากเพียงนั้น เพราะอ่อนต่อโลก ขาดประสบการณ์จึงมีความยุ่งยากที่ต้องแก้ปัญหตามลำพัง
  4. มนุษย์มีศักดิ์ศรี มีศักยภาพ มีอยู่ในตัว เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสูงยิ่ง จะมีความสุขก็ต่อเมื่อมีโอกาสได้ใช้ความรู้ ความสามารถ สติปัญญาอย่างเต็มที่ หากได้รับการแนะแนวที่ถูกต้องจะสามารถช่วยตนเองให้พัฒนาเจริญงอกงามถึงขีดสุด ตลอดจนสามารถดำเนินชีวิตเป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม
  5. การแนะแนวยึดหลักเมตตาธรรม อาศัยความรัก ความหวังดีต่อกัน ยึดมั่นในความเป็นประชาธิปไตย เคารพกันตามเหตุผลและร่วมมือประสานงานกัน
  6. การให้คำปรึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการแนะแนว ยึดหลักการว่าช่วยเหลือให้เขารู้จักการปรับตัวและสามารถนำตนเองช่วยเหลือตนเองได้ในโอกาสต่อไป
- กมล ภูประเสริฐ (2545 : 28) ได้กำหนดแนวปฏิบัติในด้านการแนะแนวการศึกษาไว้ดังนี้

1. จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน
2. ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา
3. ติดตามและประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา
4. ประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษา กับสถานศึกษาหรือเครือข่ายการแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

กรมวิชาการ (2545 :38 – 39) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการแนะแนวว่าจากการสังเคราะห์งานที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่แนะแนวของนักแนะแนวแขนงวิชาการแนะแนวสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้กำหนดขอบข่ายของงานแนะแนวไว้ 3 มิติ คือ

1. มิติที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่นักแนะแนวจะให้บริการ ได้แก่ บุคคลทั้งที่เป็นเด็ก วัยรุ่น และผู้ใหญ่ ซึ่งหมายถึงว่าการให้บริการแนะแนวนั้นต้องให้กับบุคคลทุกวัย โดยทั่วถึง
2. มิติที่เกี่ยวข้องกับด้านต่าง ๆ ที่นักแนะแนวจะช่วยบุคคลแต่ละวัย ได้แก่ ด้านการศึกษา อาชีพ และส่วนตัว – สังคม นั่นคือ การแนะแนวต้องครอบคลุมทั้งการแนะแนวด้านการศึกษา การแนะแนวด้านอาชีพ และการแนะแนวด้านส่วนตัว – สังคม
3. มิติที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของนักแนะแนว ได้แก่ ภารกิจด้านบริการด้านบริหาร และด้านวิชาการ ซึ่งหมายถึงว่า นอกจากนักแนะแนวจะให้บริการทั้ง 5 แก่ผู้รับบริการ อันได้แก่ บริการศึกษา รวบรวมข้อมูลรายบุคคล บริการสนเทศ บริการปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามและประเมินผลแล้วนักแนะแนวยังต้องมีหน้าที่ในการจัดการหรือบริหารงานแนะแนวให้ลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ กับต้องทำการวิจัยเพื่อแสวงหาองค์ความรู้ทางการแนะแนวมาพัฒนาของตนเองด้วย

แนวทางการปฏิบัติ

1. จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการ และวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน
2. ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคน
ในสถานศึกษา
3. ติดตามและประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา

4. ประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ด้านแนะแนวการศึกษากับสถานศึกษา หรือเครือข่ายการแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการแนะแนวการศึกษา สรุปได้ว่า การแนะแนวการศึกษาเป็นการให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียน เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเอง เรียนรู้ที่จะเข้าใจสภาพแวดล้อม รู้จักวิธีการที่จะเผชิญกับปัญหา ตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง สามารถวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคตของตนเองได้อย่างถูกต้องและปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างดี ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

9. ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

มีผู้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพ และการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ ดังนี้

1. การประกันคุณภาพ

อารีรัตน์ วัฒนสิน (2540 : 1) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง การปฏิบัติกรทั้งหมดตามระบบและแผนที่วางไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อให้ทุกคนเชื่อมั่นว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการมีคุณภาพตามที่ต้องการ

สงบ ลักษณ์ (2541 : 2) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ คือ การวางแผนและการปฏิบัติของหน่วยผลิตที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์

อุทุมพร จามรมาน (2541 : 1) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง การระบุนความชัดเจนในวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ตลอดจนวิธีปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง การทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในการดำเนินงานหรือกระบวนการที่จะพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์หรือบริการให้ได้มาตรฐานที่กำหนด

2. การประกันคุณภาพการศึกษา

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2541 : 16) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ระบบประกันคุณภาพที่เกิดขึ้นในงานประถมศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการศึกษาจะบรรลุจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ เด็กได้รับการพัฒนาที่สมดุลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาอย่างน้อยในระดับพื้นฐานที่เด็กไทยทุกคนพึงได้รับและมีโอกาสพัฒนาไปจนเต็มศักยภาพของแต่ละคน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 ข : 2) ให้ความหมายของ การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) กับการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) สองคำนี้มักใช้แทนกันอยู่เสมอ ความแตกต่างในคำสองคำนี้อยู่ที่การสื่อความหมายถึง วิธีการในเรื่องคุณภาพ การควบคุมคุณภาพมีแนวความคิดอยู่บนพื้นฐานของ “การแก้ไข” ขณะที่การประกันคุณภาพมีแนวความคิดอยู่บนพื้นฐานของ “การป้องกัน” ในด้านการให้คำนิยามของคำ “คุณภาพ” การควบคุมคุณภาพให้ความหมายว่าเป็นเรื่องของความดีความงาม แต่การประกันคุณภาพให้ความหมายในแง่มุ่งของการบรรลุความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า (นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม) และสอดคล้องกับวิถีชีวิต การประกัน

คุณภาพจึงเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่เปลี่ยนมิติจากการเป็นผู้มีอำนาจกำหนดคุณภาพ และผู้ควบคุมคุณภาพมาเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าสถานศึกษามีแนวทางการจัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักการ นโยบาย และจุดเน้นของแผนการศึกษาของรัฐ และสถานศึกษาได้ปฏิบัติตามแนวดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อคุณภาพการศึกษาที่ดีของผู้เรียนแต่ละคน

3. วัตถุประสงค์การประกันคุณภาพการศึกษา

กรมวิชาการ (2539 ก : 3) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพว่า

1. เพื่อให้โรงเรียนจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

กลาง

2. เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของแต่ละโรงเรียนไปสู่มาตรฐาน
3. เพื่อกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นรับผิดชอบโรงเรียนในพื้นที่ และ

ให้ท้องถิ่นเอกชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

4. หลักการประกันคุณภาพการศึกษา

- 4.1 กระจายอำนาจในการบริหารงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและโรงเรียน

4.2 ให้คณะกรรมการตามกฎหมาย ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

5. นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษามีดังต่อไปนี้

- 5.1 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ทุกโรงเรียน

มีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเท่าเทียมกัน

- 5.2 ส่งเสริมให้มีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ

ในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาร่วมกัน

5.3 สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างเสรีภาพในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพของส่วนภูมิภาคกับกรอบการดำเนินงานที่ส่วนกลางกำหนด

5.4 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

กรมวิชาการ (2539 ข : 6) กล่าวถึงการบริหารระบบคุณภาพ (Quality Management) ให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อมุ่งมั่นที่จะให้ได้การรับรองคุณภาพมาตรฐาน มีแนวทางดังนี้

1. การกำหนดโครงสร้างบริหาร (Organization Structure) กำหนดนโยบายคุณภาพ
2. จัดทำเอกสารชั้น 3 ระดับ คือ
  - 2.1 คู่มือคุณภาพ (Quality Manual) (QM)
  - 2.2 คู่มือขั้นตอนการดำเนินงาน (Procedure Manual) (PM)
  - 2.3 คู่มือการปฏิบัติงาน (Work Instruction) (WI)
3. มีการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ในกระบวนการต่างๆ มีการแก้ไขและผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน
4. มีการควบคุมคุณภาพ โดยการตรวจสอบติดตามคุณภาพ (Quality Audit) โดยการประเมินตนเอง (School Self Evaluation) ประเมินโดยคณะบุคคลภายนอก (External Quality Audit)
5. มีการฝึกอบรมทั่วถึงทุกระดับของบุคลากรในระบบคุณภาพ
6. ทุกคนตระหนักถึงเรื่องการทำงานอย่างมีคุณภาพ (Quality Awareness)

7. บุคลากรรู้ถึงความรับผิดชอบของตนเอง (self Responsibility)
 กรมวิชาการ (2539 ก : 14) ให้ความคิดเห็นว่า การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องนำจิตวิทยาของการเรียนรู้มาใช้ และจะต้องมีความเชื่อที่ถูกต้องว่าความรู้ต่างๆ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนสร้างสมขึ้นได้ด้วยตัวของตัวเองหาใช่สิ่งที่รับมาจากผู้อื่นโดยตรง การเรียนรู้เกิดจากการสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างข้อมูลใหม่กับความรู้เดิม ส่วนการสอนนั้น เป็นเพียงสิ่งที่จะช่วยอำนวยความสะดวกหรือช่วยให้กระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงดังกล่าวเป็นไปโดยง่ายขึ้นเท่านั้น

กรมวิชาการ (2540 : 22) มีความเห็นว่า การประกันคุณภาพเป้าประสงค์ คือ เครื่องกำหนดภารกิจและการปฏิบัติทั้งหลายทั้งปวงขององค์กรที่มีเป้าประสงค์ตรงกัน การแข่งขันจึงเกิดขึ้น จุดตัดสินของการแข่งขันทั้งหลายย่อมได้แก่คุณภาพ การปฏิบัติใดๆ โดยคำนึงถึงคุณภาพอยู่เสมอ จึงเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นต่อการดำเนินงานขององค์กรทุกองค์กรความคิดในเรื่องการประกันคุณภาพ โดยมีรูปแบบ 3 ส่วน คือ

1. การควบคุมคุณภาพภายใน (Internal Quality Control) เน้นส่วนที่องค์กรจะต้องจัดให้มีระบบการควบคุมคุณภาพภายในขององค์กรประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรอย่างถูกต้อง พร้อมทั้งมีระบบตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการภายในด้วย

2. การตรวจสอบคุณภาพภายนอก (External Quality Auditing) เป็นกลไกการดำเนินการภายนอก ที่จะเข้าไปตรวจสอบระบบการควบคุมคุณภาพที่องค์กรการได้จัดให้มีขึ้นว่ามีการใช้ระบบอย่างมีคุณภาพเพียงใด

3. การประเมินผลการทำงาน (Quality Assessment) กลไกที่ต่อเนื่องจากการตรวจสอบดังกล่าวข้างต้น เป็นการประเมินผลระบบการควบคุมคุณภาพภายในขององค์กรเป็นหลัก ไม่ได้เป็นการประเมินบุคคลแต่อย่างใด

ดำนัย เทียมพุด (2540 : 126) ให้คำนิยามคุณภาพ เรียกว่าการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) เพราะคุ่มค่าที่สุดใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด และสร้างความพึงพอใจอยู่ตลอดเวลาเพื่อผู้รับบริการ

พิเชษฐ นนทพัลละ (2541 : 22) กล่าวถึง นโยบายการจัดการศึกษา ข้อ 7 ว่า จัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนทุกโรงเรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเท่าเทียมกัน โดยมีเป้าหมาย 3 ประการคือ

1. มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการส่งเสริมเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน คุณภาพการศึกษา และการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

2. มีองค์กรรับผิดชอบการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษา ในระบบเครือข่ายจากส่วนกลางถึงส่วนภูมิภาคและโรงเรียน

3. ทุกโรงเรียนอยู่ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีมาตรการว่าการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ระบบมาตรฐาน ระบบส่งเสริม และระบบการประเมิน เพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พัฒนาคู่มือเครื่องมือในระบบประกันคุณภาพ จัดตั้งองค์กรรับผิดชอบดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ในระบบเครือข่าย และพัฒนาบุคลากร เพื่อร่วมดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา

กรมวิชาการ (2542 : 2) กล่าวถึงขอบข่ายการประกันคุณภาพการศึกษาว่า การประกันคุณภาพการศึกษากับการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) นั้น การควบคุมคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนฐาน “การแก้ไข” ขณะที่การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐาน

การป้องกัน” การควบคุมคุณภาพมีความหมายว่า เป็นเรื่องของความดี ความงาม ความเป็นเลิศ แต่การประกันคุณภาพให้ความหมายในแง่ของความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า (นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม) และสอดคล้องกับวิถีชีวิตการประกันคุณภาพเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อาศัยซึ่งกันทุกคนรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ต้องมีร่วมกัน เพื่อผลิตผลเป็นไปตามคุณภาพที่วางไว้ หลักการทั่วไปของระบบประกันคุณภาพมาจากแนวคิด 5750 เป็นมาตรฐานระบบคุณภาพตัวหนึ่งของประเทศอังกฤษ ซึ่งต่อมาได้พัฒนาระบบคุณภาพ ISO 9000 (มาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ)

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา สรุปได้ว่า เป็นการดำเนินการเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพ การศึกษา การปฏิรูปการเรียนการสอนและการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครองเกิดความมั่นใจในการเข้ามาศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษา

10. ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ

การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนเป็นสิ่งที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ เพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากชุมชน ซึ่งมีหน่วยงานที่กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการแก่ชุมชน ดังนี้

กรมสามัญศึกษา (2545 : 57 – 59) ได้กล่าวถึงการบริการงานวิชาการแก่ชุมชน ว่า การบริการวิชาการ คือ มีโครงการบริการด้านวิชาการแก่ชุมชน การจัดนิทรรศการทางวิชาการ การให้ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการแก่ชุมชน

1. โรงเรียนจัดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นและระยะยาวตามที่ชุมชนต้องการ
2. โรงเรียนร่วมกับหน่วยราชการอื่นๆ เช่น ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน
3. มีโครงการบริการทางด้านวิชาการแก่ชุมชน โดยให้ความรู้วิชาต่างๆ ที่ชุมชนต้องการ มีการจัดกิจกรรม จัดนิทรรศการทางวิชาการ การเชิญชวนชุมชนเข้ามาเยี่ยมชม
4. การมีข้อมูลข่าวสารทางวิชาการสาขาต่างๆ แก่ชุมชน โดยจัดทำเป็นสารสนเทศโรงเรียนส่งเผยแพร่แก่ชุมชน
5. มีการบริหารวิชาการอย่างต่อเนื่องและสำรวจความสนใจของชุมชนเพื่อปรับปรุงการบริการให้ดีเป็นที่น่าสนใจของชุมชนอยู่เสมอ

แนวทางการปฏิบัติ

1. การศึกษา สำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน

2. จัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด และเทคนิค ทักษะ ทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น

3. การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมทาง วิชาการของสถานศึกษา และที่จัดโดยบุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

4. ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครั้ว ชุมชน ท้องถิ่น

กมล ภูประเสริฐ (2545 : 59) ได้กำหนดแนวปฏิบัติในด้านวิชาการแก่ชุมชน ดังนี้

1. การศึกษา สำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน
2. จัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด และเทคนิค ทักษะ ทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น
3. การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา และที่จัดโดยบุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน และ สถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

4. ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครั้วชุมชนท้องถิ่น

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน สรุปได้ว่า การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน เป็นการดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ชุมชน และท้องถิ่น ได้รับความรู้ ความเข้าใจในวิทยาการความรู้ต่างๆ เพื่อที่จะให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษากับสถานศึกษาใน โอกาสต่อไป

11. ด้านการประสานความร่วมมือพัฒนาวิชาการกับองค์กรอื่น

การดำเนินการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น อาจทำได้โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีผู้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

ธรรมรส โชติกุลขจร (2540 : 220) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร แบบมีส่วนร่วมไว้ว่า

1. การบริหาร โดยมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบการบริหารที่ผู้บริหารใช้ ยุทธศาสตร์ระดมกำลังความคิด จิตใจ ให้เกิดพลังทางการบริหาร โดยพฤติกรรมกรรมการบริหาร ที่เอื้อต่อรูปแบบการบริหาร

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการบริหารที่องค์กรจะได้ทั้ง มีอ
หัวใจ และความคิด เป็นการบริหารที่มีประสิทธิภาพตามความคาดหวังทางการบริหาร
โดยได้รับการพิสูจน์จากการวิจัยตามเงื่อนไขต่าง ๆ แล้ว

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการจัดกิจกรรมและให้ผู้ปฏิบัติงาน
ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ตั้งแต่ระดับกลุ่มเล็ก ๆ จนกระทั่งกิจกรรมที่เป็นความรับผิดชอบมาก
ขึ้น และมีความหลากหลาย

4. การนำการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้ ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ
คือ ตัวผู้บริหาร บรรยากาศขององค์กร นิสัยและความคิดเห็นของผู้ร่วมงานในองค์กร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 1 - 3)

ได้กล่าวถึง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนอันเป็นแนวทางการนำโรงเรียนไปสู่ความเป็นโรงเรียน
ในอุดมคติ โดยเปิดโอกาสให้องค์กรท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ดังนี้

โรงเรียนจะพัฒนาได้ดี เกิดผลต่อการพัฒนานักเรียนได้อย่างแท้จริงถ้าทุกฝ่าย
ทุกคนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน รู้จักโรงเรียน เข้ามาร่วมคิด ร่วมทำร่วมจัด
การศึกษาและพัฒนาโรงเรียน รวมทั้งช่วยสนับสนุนทรัพยากรทั้งบุคคลและงบประมาณ
เงื่อนไขและปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1. โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้นำศักยภาพของคนในชุมชนมามีส่วนร่วม
ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2. โรงเรียนเข้าใจว่าภารกิจจัดการศึกษาเป็นของโรงเรียนเท่านั้น
3. โรงเรียนบริหารงาน โดยมีทรัพยากรการบริหารอย่างจำกัด
4. โรงเรียน องค์กรท้องถิ่น และชุมชนยังไม่ได้ร่วมมือกันในการจัด

การศึกษาอย่างจริงจัง

5. องค์กรท้องถิ่นและชุมชนเข้าใจว่าภารกิจจัดการศึกษาเป็นของ
โรงเรียนเท่านั้น

6. องค์กรท้องถิ่นและชุมชนยังไม่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน
สภาพความสำเร็จการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1. มีองค์กรบุคคล ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครู ประชาชน และ
บุคลากรในองค์กรในชุมชน ร่วมเป็นกรรมการโรงเรียน

2. คณะกรรมการโรงเรียนร่วมกันดำเนินการวางแผนบริหารและพัฒนา
โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน การจัดกิจกรรม สนับสนุนการพัฒนานักเรียนในทุกด้าน ทั้งในและนอกโรงเรียน

4. ประชาชนในท้องถิ่นรับทราบความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้า ในการพัฒนาโรงเรียนอยู่เสมอ

5. ผู้นำท้องถิ่น ผู้ปกครอง และชุมชนยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน

แนวทางการดำเนินงานการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1. จัดทำข้อมูล องค์กรท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในท้องถิ่น

2. ศึกษาบทบาท อำนาจหน้าที่ขององค์กรท้องถิ่นต่าง ๆ ในชุมชน

3. ผู้บริหารโรงเรียนและครู เข้าไปร่วมกิจกรรมขององค์กรท้องถิ่นและ ชุมชนอย่างจริงจังเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ ความคุ้นเคยและความรู้สึกที่ดีต่อกัน

4. ประชาสัมพันธ์โรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทและการให้บริการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน

5. ประสานงานกับองค์กรท้องถิ่นและนำชุมชนร่วมกันในการคัดเลือก กรรมการโรงเรียน

6. แต่งตั้งกรรมการโรงเรียนและชี้แจงบทบาทรับผิดชอบให้ คณะกรรมการเข้าใจอย่างชัดเจน

7. จัดกิจกรรม “ยกโรงเรียนให้ชุมชน” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างความเป็น เจ้าของโรงเรียนร่วมกัน

8. จัดกิจกรรมเพื่อให้คณะกรรมการโรงเรียนมีความรู้สึกต้องการพัฒนา โรงเรียน เช่น พาไปศึกษาดูงาน โรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จและศึกษาจากการดูวีดิทัศน์ เป็นต้น

9. คณะกรรมการ ร่วมกันคิด ร่วมกันพัฒนาโรงเรียน เช่น

9.1 จัดทำแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน

9.2 ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

9.3 ให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหาร

การเงินและงบประมาณของโรงเรียน การแสวงหาและให้การสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรม เสริมสร้างการพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ทั้งในและนอกโรงเรียน

กมล ภูประเสริฐ (2545 : 68) ได้กำหนดแนวปฏิบัติในการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นไว้ดังนี้

1. ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาทั้งบริเวณใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษา

2. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

สรุปได้ว่า การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นเป็นการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อสร้างเครือข่ายในการพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

12. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว และหน่วยงานภายนอก

ประเทศที่ประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศในการจัดการศึกษา ล้วนแต่ให้ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งสิ้น สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของไทย จากแนวคิดของนักการศึกษาของไทย ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาไว้ว่า หากจะให้การศึกษามีประสิทธิภาพ ต้องให้ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ดังที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 38) ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติเพื่อ ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ดังนี้

1. สำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
2. ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
3. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 13-16) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการปฏิบัติหน้าที่ด้านวิชาการ ดังนี้

1. ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น
2. ให้ข้อเสนอแนะ และส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
3. รับทราบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบและการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา เป็นการดำเนินการพัฒนาเพื่อเสริมสร้าง สนับสนุนการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัวยุติธรรม หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาเพื่อประโยชน์สูงสุดที่จะ เกิดกับผู้เรียน

13. ด้านการวางแผนและจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติด้านวิชาการ

งานวางแผนด้านวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูลและกำกับ ดูแล นิเทศและติดตาม เกี่ยวกับงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนการประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษาการพัฒนาและการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและ การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

1. ศึกษาวิเคราะห์ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ สถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน
2. จัดทำร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน
3. ตรวจสอบร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ สถานศึกษาและแก้ไขปรับปรุง
4. นำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาไปสู่ การปฏิบัติ

5. ตรวจสอบและประเมินผลการใช้ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาและนำไปแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมต่อไป

14. ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียน

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

1. ศึกษา วิเคราะห์ คัดเลือกหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเป็นหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในการเรียนการสอน
2. จัดทำหนังสือ หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน
3. ตรวจสอบพิจารณาคุณภาพหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1. ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง อาคารศาลากลางจังหวัด (หลังเก่า) ถนนกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000 โทรศัพท์ 043-816243 เว็บไซต์ www.ksn.go.th

2. นโยบายสู่การปฏิบัติ

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรที่สนับสนุนการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อความเป็นเลิศสู่มาตรฐานสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมาย

เป้าหมายความสำเร็จ ปีการศึกษา 2552-2554

1. สถานศึกษามีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในวิชาหลัก 5 หลัก ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50%
2. สถานศึกษาผ่านการรับรองมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอก โดยมีผลการประเมินระดับดีขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50%

3. สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนมีการใช้แหล่งเรียนรู้และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากชุมชน สถาบันการศึกษา แหล่งวิชาการ สถานประกอบการและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

4. สถานศึกษาทุกแห่งมีการพัฒนาครู และมีผลการประเมินการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถ จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดีและดีมาก

5. สถานศึกษาจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับคุณลักษณะ อันพึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 หรือหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

6. สถานศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีมาตรฐานคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม และสามารถพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ เทียบเคียงมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น

7. สถานศึกษามีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ ครูภัณฑ์ อุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีสอดคล้องกับแผนการจัดชั้นเรียน

8. สถานศึกษามีครูเพียงพอ อัตราส่วนครูต่อนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่มีครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพียงพอตามแผนการ จัดชั้นเรียน

9. สถานศึกษามีอัตราส่วนนักเรียนต่อคอมพิวเตอร์ต่ำกว่า 2:1 และสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา เป็นเครื่องมือสำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

3. สถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ มีโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 55 โรงเรียน ครู จำนวน 2,085 คน และนักเรียน จำนวน 43,180 คน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

มาลัย โชติสุวรรณ (2549 : 98) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงานวิชาการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 60 คน และครูผู้สอน 300 คน ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนที่มีต่อสภาพการบริหารงานวิชาการที่มุ่งความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนที่มีต่อความต้องการ การบริหารงานวิชาการที่มุ่งความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ผู้บริหาร และครูผู้สอนมีความเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการที่มุ่งความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการที่มุ่งความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านผู้บริหารแตกต่างกัน

ถนอมรัตน์ สิทธิเสณี (2549 : 102-103) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระทุ่มแบน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เป็นผู้บริหาร และครู จำนวน 119 คน ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกระทุ่มแบนเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมือง กระทุ่มแบน ในภาพรวมทั้ง 12 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 11 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 2) ปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมือง กระทุ่มแบน ในภาพรวมทั้ง 12 ด้าน อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน 3) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระทุ่มแบนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 เมื่อศึกษารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการแนะแนว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 นอกจากนี้ไม่แตกต่างกัน

จินตนา โล่เงิน (2549 : 83-88) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระบุรี เขต 1 และ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 และ 2 จำนวน 413 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 และ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนาและ

ส่งเสริมด้านวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน ด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และด้านการประเมินผลทางวิชาการ ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ใน โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 – 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสระบุรี เขต 1 และ 2 ใน 7 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือด้านบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ระดับปานกลาง 5 ด้าน คือด้านบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการประเมิน ผลงานวิชาการด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดผล และประเมินผลการเรียน และระดับน้อย 1 ด้าน คือด้านการพัฒนาและส่งเสริมด้านวิชาการ

2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการ ใน โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 – 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 และ 2 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการบริหารงาน วิชาการมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางมีการบริหารงาน วิชาการมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และ3) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 – 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 และ 2 ที่มีขนาดต่างกัน พบว่า มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ ไม่แตกต่างกัน

กัญญา วิษยรัตน์ โกวิท (2550 : 87) ได้ศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำใน การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู โรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร 56 โรงเรียน จำนวน 330 คน ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำในการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ใน 7 ด้าน คือ ด้านความคิดริเริ่มในงานวิชาการ ด้านการ ปรับปรุงงานวิชาการ ด้านการให้การยอมรับงานวิชาการ ด้านการให้ความช่วยเหลืองาน วิชาการ ด้านการเป็นนักพูดที่มีประสิทธิภาพในงานวิชาการ ด้านประสานงานในงานวิชาการ ด้านเข้าสังคมได้ดีเพื่อประโยชน์ในงานวิชาการ พบว่า พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและ ครูเห็นด้วยอยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อ พฤติกรรมความเป็นผู้นำในการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามอายุ พบว่า มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามวุฒิการศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำใน การบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นกัน สำหรับ ปัญหาอุปสรรค คือ การขาดการเผยแพร่ข่าวสารวิชาการแก่ชุมชน ผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ คือให้ครูและชุมชนได้รับรู้ข่าวสารความเคลื่อนไหวทางวิชาการ

ถาวร ดอนจันทร์โคตร (2550 : 81-84) ได้ศึกษาการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 434 คน และครูผู้สอน จำนวน 361 คน รวม 795 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อแนวทางการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นด้านการแนะแนว มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน 2) ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อแนวทางการดำเนินงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการดำเนินงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

บันลือ พลพันธ์ (2550 : 99-100) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน จำนวน 236 คน จำแนกตามสถานภาพของบุคลากรและขนาดโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อื่นๆ และด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และ 2) ผลการเปรียบเทียบ สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน โดยรวม พบว่า ทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 9 ด้าน และ 3) โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีระดับการดำเนินงานเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ มีระดับการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

ทรงเพชร ใจทน (2551 : 80) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้ทำหน้าที่ครูวิชาการ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในอำเภอพาน จำนวน 80 คน ผลการศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลการเรียน มีการปฏิบัติในระดับมาก ส่วนด้านการบริหารงานการนิเทศภายใน และด้านการวิจัยและพัฒนา มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

จินตนา สะแสงสาร (2551 : 104) ได้ศึกษาสภาพและประสิทธิผลการตัด สิ้นใจสั่งการในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 270 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับพฤติกรรมการตัดสินใจสั่งการในการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับพฤติกรรมการตัดสินใจสั่งการในการบริหารงานวิชาการโดยรวมไม่แตกต่างกัน 3) ระดับพฤติกรรมการตัดสินใจสั่งการในการบริหารงานวิชาการโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ 4) ระดับประสิทธิผลงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ที่มีประสิทธิผลในการทำงานแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ ระดับประสิทธิผลงานวิชาการโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนที่มีช่วงชั้นที่ทำการเปิดสอนแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

วิทยา สิงห์เรือง (2552 : 97) ได้ศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 กรณีศึกษาอำเภอพิบูลมังสาหาร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาที่ 5 และ 6 อำเภอพิบูลมังสาหาร จำนวน 280 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ไม่แตกต่างกัน 2) ครูผู้สอนที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวัดและประเมินผล ครูผู้สอนที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ครูผู้สอนที่มีประสิทธิผลในการทำงานต่างกัน มีความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาออบุทธราชธานี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ชัยมงคล ชัตติยะราช (2550 :115) ได้ศึกษาระดับปฏิบัติการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 313 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ผลการวิจัยพบว่า 1)ระดับระดับปฏิบัติการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวัดผลประเมินผลและงานทะเบียนนักเรียน ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลการจัดการงานวิชาการ ด้านการนิเทศงานวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมงานวิชาการ 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปฏิบัติการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 หนึ่งด้านคือ ด้านการวางแผนงานวิชาการ 3) ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทุกด้าน สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 4) ข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 เรียงลำดับข้อเสนอแนะจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก คือ ควรกำหนดแนวทางการนิเทศงานวิชาการที่ชัดเจน เป็นระบบ และมีความต่อเนื่อง ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการวางแผนงานวิชาการ ควรกำหนดแนวปฏิบัติในการวัดผลและประเมินผลอย่างชัดเจน

ประพันธ์ เม้าเวียงแก (2548 : 82-94) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 333 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 11 ด้านและระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการวัดผลประเมินผลการเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

3) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน 4) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

คาร์ตัน พิมพ์อุบล (2549 : 119-136) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน และครูวิชาการ จากโรงเรียนขนาดเล็ก 76 โรงเรียน ขนาดใหญ่ 21 โรงเรียน ประกอบด้วย ครูผู้สอน 299 คน ครูวิชาการ 97 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิตตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและครูวิชาการ โดยรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผลการศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษา หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร การนิเทศภายใน และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิตติมา สุวรรณ (2550 : 74-77) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 กลุ่มตัวอย่างได้แก่บุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ จำนวน 196 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี และด้านการนิเทศการศึกษา ส่วนด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ระดับน้อย 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 คำนัยสำคัญที่คำนวณได้มีค่า $< .05$ ดังนั้น

มีโรงเรียนอย่างน้อย 2 ขนาดที่มีสภาพการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของ Tamhane's T2 พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการมีความแตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่

วรวุฒิ แก้วพรหม (2551 : 243-261) ได้ศึกษาการศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2550 ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้ 374 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 84 คน และครูผู้สอน 290 คน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ทั้งโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การวัดผลและประเมินผล การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน โดยรวมมีปัญหาในระดับ ปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้าน ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน อยู่ในระดับ ปานกลางเป็นส่วนมากยกเว้นด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับ น้อย เมื่อเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยระดับปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ความต้องการการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน โดยรวมมีความต้องการในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีระดับความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยระดับความต้องการจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียนพบว่า มีความแตกต่างกัน โดยขนาดเล็กไม่แตกต่างกับขนาดกลางและขนาดใหญ่ แต่ขนาดกลางกับขนาดใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านตามขนาด โรงเรียนพบด้านที่แตกต่างดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ขนาดเล็กและขนาดกลางแตกต่างกับ โรงเรียนขนาดใหญ่ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ขนาดกลางกับขนาดใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ขนาดกลางกับขนาดใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาส่วนขนาดเล็กและขนาดกลางกับขนาดใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการด้านการบริหารงานวิชาการใน โรงเรียน โดยรวมและรายด้านตามสถานภาพและตามขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานวิชาการ มีดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ควรมีการประชุมเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและท้องถิ่น ด้านการวัดผลประเมินผล ควรวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย เน้นการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรจัดการอบรมเพื่อพัฒนาครูในการทำวิจัยและเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ยังต้องการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อที่ทันสมัย ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษายังต้องการแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้เพียงพอ ด้านการนิเทศ การศึกษา ควรจัดให้มีการนิเทศอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร โรงเรียน และศึกษานิเทศก์ประจำเขตพื้นที่ทางการศึกษา ด้านการแนะแนวควรจัดระบบ การแนะแนวแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง และควรจัดเป็นกระบวนการหนึ่งในชั่วโมง เรียน ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหาร โรงเรียนและครูต้อง จัดการประกันคุณภาพภายในให้เป็นงานปกติในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ทาง วิชาการแก่ชุมชน ควรส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชนอย่างต่อเนื่องโดยใช้นักเรียนเป็น สื่อกลาง ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือช่วยเหลือกันอย่างเป็นรูปธรรม ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน งานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันที่จัดการศึกษา ควรให้สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเปิด โอกาสให้ครอบครัวและชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น

ปรีชา กระจ่างโพธิ์ (2550 : 105-110) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการ ของ ผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน การศึกษา คือ ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 57 คน ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 33 คน ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 30 คน รวมทั้งหมด 120 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี อยู่ในระดับดีมาก ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการสูงสุด ได้แก่

การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ การวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และข้อที่มีระดับการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการต่ำสุด ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร 2) การเปรียบเทียบระดับ การปฏิบัติการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปราชญ์บุรี ตามประสงค์การปฏิบัติการบริหารพบว่าโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แตกต่างกันตาม ประสบการณ์การการบริหารที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การเปรียบเทียบ ระดับการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาปราชญ์บุรี ตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรแตกต่างกันตามขนาด โรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมัย อดทน (2551 : 136-156) ได้ศึกษาการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษา ครูวิชาการและครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม สถานภาพการทำงาน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการเทียบกับตารางเครชีและมอร์แกน แล้วทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยวิธีจับสลาก จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 54 คน ครูวิชาการ 54 คน และครูผู้สอน จำนวน 242 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหาร สถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มีความคิดเห็นต่อ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมาคือด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบ โอนผลการเรียนและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษา 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอน ต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนมีความ คิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. งานวิจัยต่างประเทศ

กวิน (Gwyn. 2003 : 3912 - A) ได้ทำการสำรวจลักษณะของการเรียนรู้ที่จะสอนพรรณนากระบวนการที่นักศึกษาครูใช้ในการสร้างความเข้าใจ และการพัฒนาวิธีการสอนที่พวกเขาไม่เคยคุ้นเคยมาก่อน โดยใช้กรอบความคิดของกลุ่มสร้างสรรค์นิยมเชิงสังคมโดยเน้นไปที่กิจกรรมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้และวิเคราะห์ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ช่วยให้นักศึกษาครูสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีสอนแบบการร่วมมือได้เป็นอย่างดีดีแม้ว่าพวกเขาไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนจากโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาและระดับมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ นักศึกษาครูได้รับการสนับสนุนและแนวความคิดจากหลายแหล่งด้วยกัน เช่น การได้สนทนากับอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นครั้งคราว ช่วยให้พวกเขาสามารถสร้างความเข้าใจดังกล่าวได้ โดยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวความคิดและการค้นหาคำตอบของปัญหา การจัดกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ อย่างประสบผลสำเร็จ การแลกเปลี่ยนแนวความคิด และการแก้ปัญหาร่วมกัน และครูที่เลี้ยงให้ความรู้เกี่ยวกับนักเรียนและการจัดการชั้นเรียน

คีฟ (Keefe. 2003 : 1613-A) ได้ศึกษาศูนย์การเรียนรู้วิถีทัศน์ว่าสามารถบูรณาการกับหลักสูตรการเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาได้อย่างไร ศูนย์การเรียนดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดโทรทัศน์วงจรปิด โดยเชื่อมสัญญาณไปยังห้องเรียนทุกห้อง การบริการ การเรียนเรียงตัดต่อวิถีทัศน์แก่นักเรียนและครู สร้างบทเรียนวิถีทัศน์ และชุดการประชุม วิถีทัศน์ซึ่งเป็นการเตรียมประสบการณ์การเรียนผ่านการปฏิบัติการร่วมกันกับผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ รวมทั้งกลุ่มนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล หรือการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ภาคสนาม พิพิธภัณฑน์ โรงภาพยนตร์ เป็นต้น ศูนย์การเรียนดังกล่าวได้สร้างสิ่งแวดล้อมแล้วทางการเรียนให้แพร่กระจายเพิ่ม และขยายการเรียนรู้เกิดขึ้นที่โรงเรียน วิธีการในการศึกษาขึ้นอยู่กับ Fourth Generation Evaluation ของ Guba และ Lincoln เพื่อพัฒนากรณีศึกษาการบูรณาการของการใช้ศูนย์การเรียน วิถีทัศน์ในโรงเรียนประถมศึกษาที่เน้นการใช้เทคโนโลยี การบรรยายสิ่งที่เกิดขึ้นในศูนย์การเรียน วิถีทัศน์โรงเรียน ซึ่งใช้เวลาสังเกตนานกว่า 2 ปี ได้ถูกนำมากำหนดกรอบในการอ้างอิง สิ่งที่เกี่ยวข้องและประเด็นปัญหา ที่เป็นลักษณะของ Fourth Generation Evaluation ซึ่งขึ้นอยู่กับการสะท้อนความคิดเห็นของครูหลังจากที่ได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนผ่านทางวิถีทัศน์ และความสัมพันธ์กับการเรียนของวิถีทัศน์กับการเรียนด้วยเทคโนโลยีรูปแบบอื่น ๆ

เทรซา (Wong. 2002 : Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based Science Curriculum Development) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทและความพร้อมของแต่ละโรงเรียน

โดยใช้ความร่วมมือและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน การวิจัยนี้มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 7 โรงเรียน มีระยะเวลาในการดำเนินการ 1 ภาคเรียน วิธีดำเนินการได้ใช้แนวทางเชิงปฏิสัมพันธ์ผสมผสานอยู่ใน 3 ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร คือ การวางแผน (Planning) การดำเนินการ (Implementing) และการประเมินผล (Evaluation) ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้ง 7 โรงเรียน มีความเหมาะสมกับจุดอ่อน จุดแข็ง และเหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน คณะทำงานมีปฏิสัมพันธ์ในการร่วมมือกันพัฒนาหลักสูตรนักเรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นที่น่าพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) และนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อทั้งหลักสูตรและต่อวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา

ดู (Du, Abstract : 2002) เป้าหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ก็เพื่อที่จะพัฒนาสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ภาษาด้วยระบบเครือข่าย ในการเรียนภาษาทางไกล โดเน้นที่รูปแบบการพัฒนาระบบเครือข่ายการเรียนการสอนทางไกล รูปแบบการพัฒนานั้นได้รวบรวมเอาปัจจัยต่าง ๆ ที่แตกต่างกันซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนา เช่น สิ่งแวดล้อมและส่วนประกอบพื้นฐานที่จะเป็นซึ่งเป็นตัวเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยระบบเครือข่าย รูปแบบการพัฒนานี้ได้รวบรวมเอาผู้เชี่ยวชาญจากที่ต่าง ๆ ร่วมมือกันในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ภาษา ซึ่งในการศึกษาค้นคว้านี้ไม่เพียงแต่จะสนับสนุนการปฏิบัติการในห้องเรียนเท่านั้นแต่ยังคงมีประโยชน์สำหรับระบบเครือข่าย WWW ที่จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้ใช้ห้องเรียนในประเทศจีนเพื่อพัฒนาระบบผลการศึกษาค้นคว้าพบว่านักเรียนและครูเข้าใจถึงการจา้ระบบเครือข่ายในการเรียนรู้และยังได้ให้คำแนะนำในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยระบบเครือข่ายในอนาคตอีกด้วย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานวิชาการ ทั้งในและต่างประเทศ พบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับมาก และตัวแปรสถานภาพและขนาดสถานศึกษามีผลต่อความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียน การวิจัยระดับการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการจะเป็นข้อเสนอแนะสำหรับนำไปวางแผนพัฒนาการปฏิบัติงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป